

MERGAITĖ, KURIOS BIJOJO DIEVAS

Dviejų veiksmyų pjesė

Veikėjai

MARIJA
SENELIS JOKŪBAS; vėliau – ANTANAS GUSTAITIS
SENELĖ
VINCUKAS – VINCAS, Marijos vyras
PIRŠLYS; vėliau – GENERALINIS,
dar vėliau – GYDYTOJAS
PIRMASIS PABROLYS – Juozas; vėliau – STUDENTAS
ANTRASIS PABROLYS – Petras; vėliau – SANITARAS
VINCĖ, Marijos vyro Vinco tėvas
LEVUTĖ – tarnaitė
VESTUVININKAI

PIRMASIS VEIKSMAS

Pirma scena

Vasaros vakaras – būtent tas trumpas akimirksnis, kai prieš sutemstant viską užlieja ypatinga skaidruma ir tikrovė praranda realumą. Sode prie namų ant baltai nudažytų sūpuoklių supasi šviesiaplaukė mergaitė balta suknele. Geriau išsižiūrėjus galima pastebėti, jog iš tiesų ji – suaugusi mergina, gal net moteris, susipynusi kaseles ir apsirengusi vaikiška suknia. Jos veidą dengia storas balto grimo sluoksnis, lūpos ryškiai raudonos. Mergina pamėkliškai šypsosi

MARIJA (*kalba pabrėžtinai mandagiai, net manieringai, kaip gerai išauklėta maža mergaitė, ir kartu švelniai melancholiškai, nugrimzdusi į save*). Sveiki sveiki, laba diena visiems... Kaip smagu, kad atėjote. O aš jau buvau pagalvojusi, kad nebeateisite. Kaip aš džiaugiuosi... (*Trumpam užsigalvoja; akivaizdu, kad jos mintys visai kitur*) Žinote, kartais taip nuobodu vienai. Toks liūdnumas užaina. Net imu galvoti, kad niekas manęs nemyli. Kad esu niekam nereikalinga. Bet juk tai netiesa, ar ne? Oi, aš tokia kvaiša – vis plepu ir plepu, o juk mes dar visai nepažįstami. (*Prisistato*) Aš esu Marija. Toks mano vardas. Keista – kai pagalvoji, jūs tiek daug visko apie mane nežinot, ir aš apie jus nelabai ką; net neišmanau, nuo ko čia pradėti. Na, štai aš esu va tokia vat. (*Koketuoja ir juokiasi*) Patinku? Aha. Iš tiesų tai aš visiems patinku. Ir aš čia visus pažįstu – visus čia gyvenančius. Žinot, aš ir pati iš šitų kraštų kilusi, taigi galima sakyti, vietinė. Užtat mano tėvas buvo kuo tikriausias atvykėlis. Iš tolimos tolimos šalies... Jis buvo kariškis, mama man sakė. Bet aš pati tai jo neprisimenu beveik visai (*purto galvą*). Prisimenu tik rankas plaukuotais pirštais ir dar ūsus. Žodžiu, prisimenu tik visokį ten plaukuotumą, o paties tėvo niekaip. Keista, ar ne?.. Oi, tiesa, dar prisimenu balsą, ir kaip jis mane vadindavo. Jis mane vadindavo Marinuška. Matai – ėmiau ir prisiminiau, o juk buvau visai pamiršus. (*Užsigalvojusi supasi*) Ir dar jis labai keistai kvėpėjo – gal net ne kvėpėjo, o smirdėjo. Tikriausiai negerai taip sakyti apie savo tėvą, bet aš prisimenu, prisimenu: tikrai labai keistai smirdėjo (*nustebusi kraipo galvą*). Taip, kaip... Kaip nežinau kas smirdėjo. Tą kvapą ir atsimenu. Toks juokingas kvapas! Ir

mažumėlę karstelėjęs. Bet tikrai keista: paties žmogaus neprisimeni, o va kažkokius plaukus, ūsus ten visokius, arba kad ir tą kvapą – maloniai prašom, kuo puikiausiai. Lyg tai ir būtų žmoguje patys svarbiausi dalykai. Betgi taip tai nėra, ar ne?

Kažin... Kaip čia išeina... Įdomu: jei jis mano tėvas, o aš jo sėkla ir jo kraujas, tai gal ir aš taip keistai smirdžiu? (*Uostinėja pažastis*) Nee, aš nesmirdžiu. Tikrai nesmirdžiu. Matyt, čia kažkaip susieta su lyties dalykais. Arba gal profesija. Su higienos įgūdžiais gal. Arba ir dar su kuo nors, ko mums tiesiog nelemta žinoti. Mes tiek mažai žinom vieni apie kitus, ar ne tiesa? Viskas taip paslaptinga... Štai kad ir aš – gal daugeliui atrodo, jog aš tokia *nieko tokio*, tokia *šiaip sau*, tokia *iš dyko buvimo*, o iš tiesų taip nėra. Aš esu paslaptinga. Aha aha. Jūs net įsivaizduot negalit, kokia aš paslaptinga. Aš esu tiesiog ištisas paslapčių kamuolys, tikrai. Tikrai tikrai. Mes visi – tokie paslaptingi... Visa mūsų šeima nuo senų laikų tokie. Visi iki vieno, nuo mažiausio iki seniausio. Štai, pavyzdžiui, kad ir senelė. (Šaukia) Senele! Senele, būk gera, ateik trumpam!

Antra scena

Marija, Senelė. Senelė ant pečių užsimetusi karišką švarką, nusagstytą medaliais

SENELĖ. Ko dabar plyšauji, ar pjauna kas?.. Negali palaukt minutėlę? Viešpatie, vis leki ir leki, galo nėra – tai su vaikais, tai su anūkais... O tik nusisuk akimirką... Kas nutiko, sakyk?..

MARIJA. Oi senele, nieko nenutiko, aš tik norėjau paklausti... Kas bus pietums, senele?

SENELĖ. Virtiniai su varške ir braškių uogiene. Bet jei man visą laiką reikės paskui tavo uodegą lakstyti, tai pietums bus troškintas niekas su burbuliukais.

MARIJA. Virtiniai! Kaip gerai. Aš taip mėgstu močiutės virtinius...

SENELĖ. Tai jau einu virt.

MARIJA. Aha. Oi, senele, palauk; primink man, prašau, už ką tu gavai šitą ordiną?

SENELĖ. Už mūsų prie Stalingrado.

MARIJA: O anava tą?

SENELĖ (*trumpai*). Kursko lankas.

MARIJA. Čia ten, kur su tankais?

SENELĖ. Su tankais, vaikeli, su tankais.

MARIJA. O teisybė, kad tu buvai tankistė?

SENELĖ. Teisybė, anūkėle. Ir ne šiaip tankistė, o tanko vadė. Mūsų visas ekipažas buvo eksperimentinis – vien moteriškės. Ir ne tik ekipažas – visas tankų batalionas. Buvo tokia garsi lakūnių eskadrilė – „Nočnyje viedmy“, „Naktinės raganos“. Vokiečiai vien nuo vardo drebėdavo – *Nachthexen, Nachthexen!* Ne visi girdėjo, bet buvo ir toks tankisčių batalionas sukurtas – „Čiortovy babuški“. Velnio bobutės. Fašistai vadindavo – *Teufelsmuetterchen*. Visos bobos, visos piktos ir taiklios. Mūsų T-34-ame buvo Varia Jerofejeva – šaulė, sibirietė. Nino Čiočiovadzė – mechanikė, gruzinė. Sonečka radistė, tikra gražuolė; ta iš Odesos. Ir aš, lietuvaitė katalikė.

MARIJA (*nusiminsi*). Senele, o šuo?.. Šunį tai pamiršai...

SENELĖ. Nepamiršau, vaikeli. Kaip gi galėčiau jį pamiršt. Tik jis buvo visai neeksperimentinis patinas. Nuostabasis kovinis Kaukazo aviganis, vardu Sergiejus. Tyčia užlipo ant minos, kad išgelbėtų man gyvybę.

MARIJA. ...Ir buvo palaidotas su salvėmis ir kariniu orkestru. Vis verkiu, prisiminusi tą istoriją. Man ir už Biliūną liūdniau... Negraudink, verčiau papasakok, kaip jūsų įgulai sekėsi kariauti...

SENELĖ. Reikia sakyti ne „įgulai“, o „kovinės mašinos ekipažui“, arba tiesiog „koviniam vienetui“... Kad jau pasakojau. Vien prie Kursko – keturiolika „Tigrų“. Aštuoni prie Stalingrado. O viso sudėjus – trisdešimt septyni fricų tankai.

MARIJA. ...Ir daaar?..

SENELĖ. ...Ir dar vienas naikintuvas „Messerschmitt“, kurį Varka nupylė tiesiog su PėPėSa!

MARIJA (*patenkinta linkteli*). Būtent: naikintuvą su PėPėSa. O tai anaipol ne taip paprasta! Senele, tu pati nuostabiausia SENELE visame pasaulyje! O dabar jau eik ruoš tu virtinių. Aš taip išalkau, tavęs besiklausydama.

SENELE. Ko jau čia nuostabiausia. Juk ne aš gi – Varka nupylė... Gerai jau, mažoji mano, lekiu. (*Peržegnoja Mariją*) Ir tegu Viešpats tave saugo.

Senelė išeina

MARIJA. Štai matote, argi aš nesakiau?.. Argi ne keista senelė. Man tai gražiau būtų, jei ji būtų buvusi snaipere. Tankiste – kažkaip labai jau neromantiška. Itin. Ir ne visai moteriška. Nors tie jų šalmai tai labai seksualūs – pusė mūsų kiemo vaikinų tokius nešioja... O mano senelė iš tiesų pašėlus. Žinote, ji ne tik karo veteranė – ji dar ir socialistinio darbo spartuolė! Nuolat viršija penkmečio planus ir tarybų šaliai atneša didelę ekonominę naudą. Oi, aš turbūt dar nesakiau jums: mūsų šalis vadinasi tarybinė; tai todėl, kad ją valdo tarybos ar kažkaip panašiai. Ir dabar yra maždaug... (*Pasižiūri į laikrodį*) Kažkur maždaug apie aštuoniasdešimtuosius. Žinot – eilės prie mėsos, pionieriai visokie, moteriškės su tualetinio popieriaus karoliais... Ir visur Lėėėėninas. Laikraščiuose Lėėėėninas, ant pinigų Lėėėėninas, televizoriuje Lėėėėninas, ant namų sienų... Valgai kokį suzmekusį pončiką su mėsyte ir galvoji: ar jis su Lėėėėninu, ar be?.. Bet užtat jokių ten kokakolos reklamų – per tūkstantį kilometrų – ir jokių supermarketų... O tas Leninas ką – Leninas nieko – pripranti per laiką, kaip prie lietaus ar sniego, ar keptų svogūnų, paskui nė nepastebi visai. Lėėėėninas ar *Cyycinas*. Gyvent galima. Ko norėt, juk ne atogrąžose gimę, reikia pratintis, ir viskas. Dar amžinatilsį mamytė vis sakydavo – pratinkis, vaikel, iš anksto, prie gyvenimo sunkumų, kad nepalūžtum nuo likimo vētrų. Ta mano mama tikra poetė, nesvarbu, kad visą gyvenimą cheminėje valykloje pradirbo. O kur, jūsų manymu, turėtų dirbti poetai, gal atominėj elektrinėj? Tai va ji ir dirbo toj valykloj, ir nuo visų tų chemijų taip anksti ir numirė, vargšėlė. Sunkūs laikai buvo, valikliams su chloru, baisu ir pagalvoti. Apie jokius amfetaminus niekas nė girdėję nebuvo – po darbo prisigerdavo to... kaip jo ten... to alkoholio, ir viskas. O mamytė tai nė to negėrė; kai pagalvoji, verčiau jau būtų gėrusi, gal būtų įgavusi kokį imunitetą tiems valikliams.

SENELE (*šaukia iš namų*). Pietūs ant stalo!

MARIJA. Oi, jau turiu bėgti. Senelė labai pyksta, kai pavėluoju prie stalo. Ir virtiniai šalti neskanūs. Ateinu, senele!

Trečia scena

Valgomasis. Už stalo sėdi Marija ir Senelė. Senelė dūsausja ir reikšmingai žvalgosi į duris

MARIJA. Ką, senele?.. Ko nerimsti?.. Bijai, kad ateis vilkas pilkas ir tave suės?

SENELE. Ir vėl vēluoja. Slampinėja kur pakampėm, visokį šlamštą berankiodamas. Pilni pašaliai, nėr kur koją pastatyt.

MARIJA. Toks jau tas mūsų senelis. Jis tikras fantazuotojas – amžinai ko nors prisigalvoja ir meistrauja paskui. Bet tu nepyk ant jo, gerai?

SENELE. Nepykstu. Tik nervina. Lakstai visą dieną po namus, duodiesi, pietus ruoš, o jis net prie stalo laiku nesiteikia pasirodyt. Taigi viskas atšals, ir reiks išmest. Ir išmesiu vienąkart, kaip mane gyvą matai. U, maskulinistinė kiaulė.

MARIJA. Baik jau, senele. Mūsų senelis geras, tik šiek tiek išsiblaškęs. Viską vis pameta ar pamišta. Visą laik toks buvo, o dabar dar ir metai savo daro.

SENELE. Metai, sakai... O kas apie mano senatvę prisimena? Aš juk už jį vyresnė visu penketu metų, ir nieko. Net rankos nedreba.

MARIJA. Tai vis todėl, senele, kad sveikai gyveni, gerai miegi ir reguliariai maitiniesi. Kai užaugsiu, ir aš taip darysiu.

SENELE. Taigi laikaisi dar, su Viešpaties pagalba. Kalbant apie maitinimąsi, tai jis man pusę gyvenimo

suėdė. Koks gali bŭti reguliarumas, kai jis visą laik vėluoja?.. Viskas, nebelaukiam.

MARIJA. Puiku, valgom! {Griebia šaukštą}

SENELĖ. Pala pala, gražuole. O pasimels kas?..

MARIJA. Oi tikrai. Visai pamiršau.

Abi meldžiasi sudėjusios rankas. Tuo metu nešinas krūva lentgalių įeina Senelis Jokūbas. Senelis aiškiai puikios nuotaikos

SENELIS JOKŪBAS. Sveikos, babencijos! Tai vis klaidžiojat religinių prietarų tamsybėse?.. Gėda, moč. Ir dar vaiką tų niekų primokei. Verčiau ko nors naudingo išmokytum...

SENELĖ. Supuvusias lentas į namus tampyt?

SENELIS JOKŪBAS. (*tarsi negirdėjęs*). ...Fizikos, chemijos ir astronomijos. Tai trys mokslo karalienės. O karalius – šachmatai.

SENELĖ. Atsirado mat. Einšteinas iš kaimo vidurio.

SENELIS JOKŪBAS. Einšteinas ne Einšteinas, o tikimybių teoriją išmanau!

SENELĖ. Nenustosi lot, aš tau ne teoriją, o praktiką parodysiu. Kam tas lentas parvilkai, sakyk.

SENELIS JOKŪBAS (*staiga praradęs pakylėtą nuotaiką, pusbalsiu*). Ne tavo, boba, reikalas.

SENELĖ. Sukišiu kada į pečių visą tavo šlamštą, tai bus mano. Nešk į daržinę greit, kad nematyčiau. Ir rankas nusiplauk! Suodinas visas kaip velnias. Ar iš pragaro tas lentas traukei.

SENELIS JOKŪBAS. Iš Zabarauskio vištinyko.

SENELĖ. Dar tik vištų mėšlo mums kambariuos betrūko. Mikliai nešk lauk tą brudą!

Senelis su lentomis išeina, kažką burbėdamas

MARIJA. Jūs dabar tikriausiai pagalvosit, kad senelė labai pikta. Iš tiesų ji visai nepikta, tik labai teisinga. Ir dar ji labai pamaldi. O senelis atvirksčiai – nu visiškai, visiškai ateistas. Ir kartu patriotas. Labai pergyvena dėl tautos likimo. Sako, kad mes turim gyventi laisvi mokslo šviesoje. O dabar esam pavergti svetimųjų ir dar priedo baisūs neišmanėliai. Aš tai vis galvoju – gal kada ir būsim, kaip sakoma, laisvi laisvos šalies piliečiai, ar ne; juk visaip pasitaiko ir visko būna. Bet moteriška intuicija man sako, kad ir toliau liksim tokie pat baisūs neišmanėliai, kaip ir buvę. Ot bus juokinga! Bet aš ne apie tai. Apie ką aš čia... Ak taip. Senelis ir Senelė. Kurie gyvena kartą. O paskui numirė. Jūs tikriausiai jau seniai viską supratot – taip ir yra, jie abu numirę. Ar ne tiesa, senele?

SENELĖ (*linksmai*). Tai žinoma, vaikeli. Mudu esava visiškai numirėliai. Jau senų seniausiai!

MARIJA. Aš tik taip žaidžiu, kad jie gyvi ir va čia su manim būna ir kalbasi. Užtai jie ir šneka taip keistokai... Nes vienai kartais taip nuobodu pasidaro. Ir liūdna... Bet aš taip ir nebaigiau apie juos.

Įeina Senelis, apsirengęs baltais marškiniais. Sėdasi prie stalo ir tylėdamas pradeda valgyti

MARIJA. Bon appétit, grand-père.

SENELIS JOKŪBAS: Mera, ma petite.

MARIJA (*tęsia nutrauktą pasakojimą*). Tai va. Jiedu iš tiesų keista porelė. Juk neįprasta, kad karo veteranė būtų religinga, o patriotas bedievis? Kiekvienas sutiktas pasakys, kad paprastai taip nebūna... Turėtų būti – tankistė ateistė, dievotas patriotas, taip netgi rimuojasi, ar ne? Bet nieko čia jau nepadarysi: visa mūsų giminė tokia neįprasta. Tokia eksperimentinė... Kai pagalvoji, tai mes, lietuviai, visi tokie. Eksperimentinė tauta. Su mumis vis atlieka visokius bandymus. Kaip su laboratoriniais triušiais.

SENELĖ. Tankistė ateistė... Būtum pabuvusi prie Prochorovkos, kitaip kalbėtum. Kaip tik ten aš ir įtikėjau Dievu, ne kur kitur. Visą laik jutau Jo gelbstinčią ranką. Tik todėl ir grįžau gyva.

MARIJA. Įdomu – ką juto tie, kurie gyvi negrįžo. Beje, jei jau taip, tai turėtum įtikėti ir tuo Kaukazo aviganiu. Jis, vargšelis, juk irgi tave gelbėjo.

Senelis krizena, palinkęs virš lėkštės

SENELĖ. Nedrįsk man bliuznyti! Dar viena atsirado. Šuo buvo tikrai nuostabus, protingesnis už kitą žmogų. Bet šitaip kalbėt nevalia. Geros mergaitės taip nešneka.

MARIJA. Žinai ką, senele... Aš visai nenoriu būti ta gera kvaila mergaitė. Man visai neįdomu. Nusibodo.

SENELĖ. Vaikeli, ką kalbi... Bijok tu Dievo!

MARIJA. Taigi taigi. Bijok to, bijok ano... Dabar dar ir Dievo... Kodėl aš jo turėčiau bijot. Aš nieko nebijau. Aš labai drąsi. Tu net neįsivaizduoji, senele, kokia aš. Aš esu – ohoho! O kai užaugsiu, tai būsiu visai velnio nešta ir pamesta – kaip ta kurva Solveiga!

Senelis riūkteli užspringęs, atsikosi ir pradeda nesuvaldomai kvatotis. Pauzė. Senelė rausta iš įtūžio

SENELĖ. Marš nuo stalo, besarmate! Pati nesupranti, ką šneki!

MARIJA. Ką noriu, tą šneku, nepapasakosi. Aš tavęs nebijau. Ir tavo Dievo nebijau. Tegu jis pats manęs bijo!

Senelė griebia iš virtinių dubens samtį ir vejasi Mariją. Marija bėga aplink stalą

MARIJA. Dievo nėra! Nėra ko bijoti! Viskas galima! Jurijus Gagarinas buvo danguj, ir jokio Dievo nerado! Nieko ten nėra, viršuje! *A za nami – Moskva! Vperiod, babulia!* Pirmyn, kovinis vienete!..

Abidvi išbėga. Senelis lieka sėdėti; purto galvą ir juokiasi. Galop nusiramina. Atsidūsta, ima valgyti toliau. Prisiminęs vis kraipo galvą

SENELIS JOKŪBAS. Ot duoda bobos.

Ketvirta scena

Senelis sėdi ant laiptų ir rūko. Besidairydama į šalis grįžta Marija

SENELIS JOKŪBAS. A, grįžai...

MARIJA (*prisėda šalia*). Aha.

SENELIS JOKŪBAS. Tai užsidirbai samčiu per kuprą?

MARIJA. Nee... Nepavijo. Aš greitesnė.

SENELIS JOKŪBAS. Nenervink tu jos. Juk žinai, kokia ji... Generole mūsų.

MARIJA. Kad aš taip pavargstu būti gera. Visų klausyti ir visų bijoti. Tik spėk visiems linkčioti ir šypsotis. Iš proto varo.

SENELIS JOKŪBAS. O tu šypsokis, linkčiok, ir vis vien daryk savo.

MARIJA. Negaliu aš taip. Man ima atrodyt, kad aš juos visus apgaudinėju. O jie viską supranta ir slapčia griežia ant manęs dantį.

SENELIS JOKŪBAS. Niekas nieko negriežia. Tik imk ir apgaudinėk į sveikatą. Visi čia vienas kitą apgaudinėja. Ir patys save. Kad viskas gerai. Kad viskas lyg niekur nieko. Kad jų gyvenimai visai pusė velnio. Mažų mažiausiai... Kad jie visi šio to verti. Kad be jų viskas kaip mat sustotų...

MARIJA. Bet kam tada reikia apgaudinėti?

SENELIS JOKŪBAS. Kad nenublūstum. Neapšaltum. Nenupuštum. Kad nenučiuožtų stogas. Ir dar kad pasiprikolintum tuo pačiu. Pagavai, ne?..

MARIJA. Kaip keistai tu kalbi šį vakar, seneli...

SENELIS JOKŪBAS. Nekreipk dėmesio – čia vis todėl, kad aš miręs. Kartais susipainioju chronologijoje. Norėjau pasakyti – kad neišprotėtum.

MARIJA. Nuo teisybės? Tai ta teisybė tokia baisi?..

SENELIS JOKŪBAS. Atvirai sakant, ne kažin kas.

Pauzė. Senelis rūko

MARIJA. Tai ką šį kart meistrausi, seneli?.. O žinai, tavo vandens malūnėlį nusinešė potvynis. Taip jo gaila – man taip patikdavo žiūrėti, kaip jis sukasi... Gal pataisytum?

SENELIS JOKŪBAS. Ne šiandien, mergyt. Kada nors vėliau. Turiu rimtų darbų.

MARIJA. Ką žadi dirbti?

SENELIS JOKŪBAS. Šį kart tai paslaptis.

MARIJA. Oi, seneli, pasakyk! Man taip smalsu... Na prašau. Prašau prašau prašau...

SENELIS JOKŪBAS. O tu niekam nesakysi? Senelei neišplepėsi?..

MARIJA. Niekam niekam. Pionierės garbės žodis.

SENELIS JOKŪBAS (*nusipurto*). Kad tave kur. Žinai, tais pionieriais aš kažkodėl nepasitikiu. Net ir timūriečiais. Geriau prisiek mūsiškai, senoviškai.

MARIJA (*spjauna į du pirštus ir juos iškelia*). Esu skaidri kaip dangus. Atkakli kaip vanduo. Tyli kaip žemė.

SENELIS JOKŪBAS (*linkteli*). Taip daug geriau... Taigi klausykis, jei nori. Bet perspėju – istorija bus netrumpa. Ir nelabai vaikiška.

MARIJA (įsitaiso patogiau prie senelio kojų). Jau klausausi.

SENELIS JOKŪBAS. O prasideda ta istorija šitaip: seniai seniai viename Lietuvos kaime, kuris vadinosi Obelinė, nes ten augo daug senų obelių, gyveno toks vaikas, vardu Antanukas. Keistas tai buvo vaikas. Kai kiti jo metų vis slampinėjo paskui karvių uodegas, akis žemyn nudūrę, jis įsikeberiodavo į pačią seniausią obelį ir užvertęs galvą vis žvalgydavosi po dangų. Ir toks gražus jam tas dangus atrodė, toks didžiulis, erdvus ir ryškiai ryškiai mėlynas, kad Antanukui net kvapą užgniauždavo. Ir sugalvojo Antanukas, kad užaugęs būtinai sukurs tokią mašiną, su kuria būtų galima po tą dangų skraidyti. Panašią buvo matęs paveikslėlyje, vienoje mokytojo knygoje.

MARIJA. Lėktuvą!

SENELIS JOKŪBAS. Taip, tik tais laikais lėktuvus visi vadino ne lėktuvais, o aeroplanais – mat tai buvo užsienietiškas stebuklas, neregėta retenybė. Net ir miestelyje – tokiam kaip mūsų, o ką jau kalbėti apie kaimą, vardu Obelinė... Taigi pradėjo Antanukas visokias išmintingas knygas skaityti ir visko mokytis – juk nežinia, ko gali prireikti statant aeroplaną. Mokėsi mokėsi, bendramoksliams apie visokius eleronus ir lonžeronus ausis išsūžė – tiems, žinoma, vienas juokas: irgi mat lėktuvų meisteris iš Obelinės... Taip ir užaugo Antanukas su savo vaikiškom svajonėm...

MARIJA. Ir, žinoma, užaugęs viską pamiršo? Kaip visada kad nutinka?

SENELIS JOKŪBAS. Dažniausiai taip ir nutinka – bet tik ne Antanukui, kuris dabar jau užaugo iki viso Antano. Baigė jisai visokius mokslus ir dar Aviatorių mokyklą, kur išmoko pilotuoti lėktuvus, ir taip jisai gerai skraidė, kad iškart vos pabaigęs tapo visos Eskadrilės vadu. O tada išėjo atostogų, nusipirko už sutaupytus litus visokių reikalingų medžiagų, senutėlį prancūzišką variklį, nusibraižė tikslus brėžinius ir ėmėsi darbo. Ilgai ir sunkiai dirbo... Pati supranti – lėktuvą pagaminti tai tau ne kokį vandens malūnėlį, čia reikalas rimtas. Juk pačiam teks skristi – kito už save neįsodinsi.

MARIJA. O jei nukrisi ir užsimuši!..

SENELIS JOKŪBAS. Taigi kad. Tada ir parašytų dar neturėjom. Todėl dirbo Antanas kruopščiai ir neskubėdamas, viską po kelis kartus perskaičiuodavo. Ir štai galų gale atėjo ta nuostabiausia diena – 1925-ųjų liepos keturioliktoji. Išsistūmė Antanas savąjį sparnuotį, dar šviežiu laku tebekvepiantį, pripildė baką kuro, o ant fiuzeliažo baltais dažais dailiai užrašė lėktuvo vardą: ANBO-1. Ir spėk, ką tas vardas reiškė?..

MARIJA. Anbo... Koks keistas vardas. Bet lėktuvui visai tinkamas. Ne, nesugalvosiu...

SENELIS JOKŪBAS. O jis reiškė... Aš tau sakysiu žodžius, o tu įsimink pirmąsias raides, gerai? Pirmąjį žodį nesunku atspėti – ANTANAS.

MARIJA (*lenkia pirštus*). Antanas – tai „A“...

SENELIS JOKŪBAS. Antrasis žodis – NORI.

MARIJA. Tai bus „N“...

SENELIS JOKŪBAS. Trečiasis – BŪTI.

MARIJA. „B“...

SENELIS JOKŪBAS. Ir paskutinis žodis – ORE!

MARIJA. ANTANAS – NORI – BŪTI – ORE!

SENELIS JOKŪBAS. ANBO! Pats puikiausias vardas lėktuvui, koks tik kada nors buvo sugalvotas.

MARIJA (*pašoka ant kojų, sukasi, kartoja džiūgaudama*). ANTANAS – NORI – BŪTI – ORE! ANTANAS – NORI – BŪTI – ORE!

SENELIS JOKŪBAS (*kuo toliau, tuo labiau pats įsiaudrindamas*). Ir štai variklis suburzgia, užsikosti ir užriaumoja, pasipila melsvų dūmų kamuoliai!

MARIJA. ANTANAS – NORI – BŪTI – ORE!..

SENELIS JOKŪBAS (*taip pat neiškentęs pašoka*). Antanas jau „anbuko“ kabinoje. Dar kartą patikrina visus prietaisus, žvilgteli, pakreipęs galvą, į dangų ir pats sau šypteli. Jam šiek tiek neramu, nors savo numylėtu „anbuku“ jis pasitiki kaip savimi pačiu. Tuomet patraukia kuro padavimo svirtį...

MARIJA. Koks jis gražus dabar!

SENELIS JOKŪBAS. Variklis užkaukia, didindamas apsupkas, ir lėktuvas pradeda riedėti. Antanas leidžia jam pakankamai įsibėgėti ir tuomet švelniai patraukia vairalazdę į save...

MARIJA. Baisu, o jei nepakils?..

SENELIS JOKŪBAS. Ir štai ANBO važiuoklė paskutinįkart dunksteli į žemę, ir lėktuvas pakyla! Jis skrenda!

MARIJA (*bėga, ištiesusi į šalis rankas, vaizduodama lėktuvą*). Antanas ore! Valiooo!

SENELIS JOKŪBAS (*beveik ekstazėje*). Dievaži, skrenda! Tik pažiūrėkit! (*Bando bėgti įsivaizduojamam lėktuvui iš paskos, bet greit sustoja, graibstosi už širdies; grįžta atgal ir vėl sėdasi ant laiptu*)

MARIJA. Skrenda, dievaži, skrenda!

SENELIS JOKŪBAS (*kiek atsikvapstęs*). Ir kaip tu manai, kur jisai skrenda?..

MARIJA. Na... Manau – kuomet toliau nuo čia, kur visi vaikšto akis nudūrę ir tik ir galvoja, kaip čia tave patvarkius. Į tolimą šalį, kur visad žaliuoja medžiai ir žydi gėlės, kur visą laiką šilta ir žmonės geri...

SENELIS JOKŪBAS. Tu beveik atspėjai. Nors ne visiškai... Antanas apsuka keletą ratų virš aerodromo, pamojuoja visiems žemės žiopiems sparnais ir pasuka tolyn – į Pietus.

MARIJA. Taip ir galvojau!

SENELIS JOKŪBAS. ...Į Pietus – į gimtąjį Obelinės kaimą! Atskrido, apsižvalgė iš viršaus, kaip viskas atrodo, ir nusileido – vos ne kieme, tiesiog pievoje prie daržinės. Išbėgo laukan mama su tėčiu, tėtis tik rankom skėščioja, mama tai verkia, tai juokiasi, tai žegnojasi, šunys ant lenciūgų draskosi, vištos po kiemą laksto, plunksnas barstydamos... O aeroplano variklis tik riaumoja, propeleris tik sukasi, šiaudai nuo stogo tik skraido! Vienu žodžiu – stebuklas, dyvų dyvai ant svieto: taigi tikras sūnus, Gustaičių Antanukas, tiesiai iš dangaus nusileido, nelyg Viešpaties angelas!

MARIJA. Čia tai bent! Kaip gražiai jis sugalvojo viską...

SENELIS JOKŪBAS. Tikrai gražu, kad senų tėvų nepamiršo. Tai va. Pabučiavo jis mamą ir tėtį, aprodė savo lėktuvą, pasikalbėjo, dar pietus gerus, kaimiškus pavalgė ir išskrido atgal. O ten, aerodrome, jo jau laukia visa minia – lakūnų, mokslininkų, šiaip smalsuolių... O tarp jų – ir du užsieniečiai, lėktuvų konstruktoriai, prancūzas ir vokietis. Ėmė jį klausinėti visokių dalykų, išmatavo „anbuką“ skersai ir išilgai, iščiupinėjo viską, net įsikereblino patys paskraidyt, o paskui ir sako: pasiduodam, pone Antanai; mūsų lėktuvai irgi geri, bet jūsiškis geresnis. Sveikinam, mesjė Gustaiti, kuo nuoširdžiausiai. Ir visi susirinkę ėmė ploti ir šaukti „valio“, ir mėtyti į viršų skrybėles ir katiliukus... Žinai; kaip smagu, kai mažytė šalis ima ir nušluosto nosį didžiosioms – toms galingosioms, kurios lemia pasaulio likimą.

Mažiukai juk irgi nori būti dideli ir galingi – visai kaip vaikai, netveriantys noru užaugti...

MARIJA. Aha. Aš irgi noriu užaugti ir būti didelė ir stipri.

SENELIS JOKŪBAS. Blogiausia, kad kartais užaugi ir pamatai, kad tebesi toks pats mažas ir silpnas... Bet tiek to. Taigi pasveikino tie lėktuvų konstruktoriai Antaną, o prancūzas ir sako: o žinot, mesjė Gustaiti, aš labai jums rekomenduočiau vykti su manimi į Paryžių. Mes ten turime puikią mokyklą, kur ruošiamo būtent lėktuvų konstruktorius. Jei dar ir ten pasimokytumėt, jums apskritai lygių nebūtų. Ir ką – susikrovė Antanas daiktus ir išvyko į Paryžių! Pasimokė ten visokių prancūziškų gudrybių ir grįžo atgal į Lietuvą. Ir pradėjo konstruoti savo lėktuvus – daugybę puikiausių lėktuvų... Ir visi jie, žinoma, vadinosi ANBO – ANBO 2, ANBO 3, ANBO 4... Ir skraidė tais lėktuvais visi Lietuvos lakūnai, ir džiaugėsi visi, ir labai gyrė: nė vienas anbukas nesudužo, skraidė visi kaip bitės! Išgirdo apie tai pats Lietuvos Prezidentas ir neiškentęs atvažiavo pasižiūrėt. Apžiūrėjo visus lėktuvus, pakraipė galvą ir sako: tai šaunus vyras esi, Gustaiti! Už nuopelnus Tėvynei, mūsų visų gerbiamas ir mylimas Antanai Gustaiti, suteikiu tau generolo vardą ir dovanuju paradinį mundurą su epoletais, o dar nuo savęs dovanuju šitą šveicarišką laikrodį, ant kurio išgraviruota: „Lietuvos aviacijos tėvui, Brigados generolui Antanui Gustaičiui. Su padėka – Lietuvos Prezidentas.“

MARIJA. Tai smagu jam turėjo būt! Labai graži tavo istorija, seneli. Ir visai neliūdna, o kaip tik labai linksma.

SENELIS JOKŪBAS. Matai, tai dar ne visa istorija...

MARIJA. O ne, tik ne tai... Negi jis... Nukrito?.. Užsimušė?..

SENELIS JOKŪBAS. Ne. Bet verčiau jau būtų nukritęs ir užsimušęs...

MARIJA. Kodėl taip kalbi, seneli?..

SENELIS JOKŪBAS. Sakiau jau – ne vaiko ausims šita istorija... Bet dabar jau klausykis: privalai žinoti tiesą, kad ir kokia baisi ji būtų. Ne visada Lietuvoj buvo taip gražu ir gera. Atėjo ta baisi diena – tegu ji prakeikta būna – ir Lietuvą užgrobė sovietai.

MARIJA. Užgrobė? O mums mokykloj kitaip pasakojo.

SENELIS JOKŪBAS. Kurgi ne... Dabar jie skelbia, kad viskas buvo kitaip, kad mes savo noru... Netgi pasiprašėm, vos ne ant kelių klaupėmės, kad priimtų... O iš tiesų – paprasčiausiai užgrobė. Ir vienas pirmųjų jų rūpesčių buvo sunaikinti Lietuvos aviaciją – kad niekas nesugalvotų pasipriešinti ar šiaip pasprukti į kokius užsienius. Ir ne šiaip sunaikinti – o dar ir išsityčioti... Taigi sugalvojo tie šėtonai pačias didžiausias patyčias, kokios tik begali būti: paskyrė Antaną Gustaitį, lietuviškų lėktuvų kūrėją, Lietuvos aviacijos likvidacinės komisijos pirmininku! Kitaip sakant, vyriausiuoju naikintoju to, ką jis visą savo gyvenimą kūrė! Ir nebeištvėrė Gustaitis: kai tik pamatė, kaip rusų kareiviai gagendami stumia iš angaro jo mylimiausiąjį kūdikį, jo viso gyvenimo pasididžiavimą – aštuntąjį „anbuką“, tik pajuodo visas, akyse ašaros pasirodė... Apsisuko ir nuėjo, nė žodžio neprataręs... O tos pačios dienos naktį sugavo jį, bandantį pereit sieną. Pėsčiomis, nes lėktuvų tiesiog nebeliko. Sugavo ir išvežė – pradžioj į Vilnių, o paskui Maskvon, į Butyrkų kalėjimą. Ir sušaudė jį ten, vaikelį. Štai kaip viskas buvo.

MARIJA (su ašarom). Tikri... kiaulės!

Pauzė

MARIJA. O mano tėvas... Jis juk irgi buvo...

SENELIS JOKŪBAS. Taip. Bet jis nebuvo blogas žmogus. Tik tu neverk... Seniai jau tas nutiko, kadų kadaise. Įsivaizduok, kad tai tik pasaka. Baisi lietuviška pasaka, ir tiek.

Marija bando susivaldyti

MARIJA. Aha, seneli. Nieko sau... Pasakos...

SENELIS JOKŪBAS. Užtai aš ir sugalvojau... Visiems jiems ant pykčio... Darysiu lėktuvą! Ot imsiu ir atstatysiu visą Lietuvos aviaciją! Tegu sprogsta iš pasiutimo, bestijos!

MARIJA. Būtinai! Už Gustaitį!..

SENELIS JOKŪBAS. Už visus nužudytus lietuviškus sparnuočius!

MARIJA. Už sutryptus „anbukus“!

SENELIS JOKŪBAS. Už išniekintą svajonę!

MARIJA. Mes būsim dideli!

SENELIS JOKŪBAS. Ir stiprūs!

MARIJA. Ir jau niekad nieko nebebijosis!

SENELIS JOKŪBAS. Jokių padugnių ir niekšų!

MARIJA. Jokių chamų. Tegu jie patys mūsų bijosi!

SENELIS JOKŪBAS. Jie JAU mūsų bijosi – nes jie niekšingi bailiai, puolantys tik silpnesnį – ir tai tik visu būriu, kaip valkataujantys šunys!

MARIJA. Jie cyps iš baimės, vien pamatę senelio lėktuvą!

SENELIS JOKŪBAS. Aš nupiešiu ant jo fiuzeliažo pabrukusį uodegą šunį. O pavadinimas bus – „Keršto angelas“!

MARIJA. Gal kiek per grėsmingai... Kažkaip netinka tau prie veido. Anbukas buvo daug gražiau...

SENELIS JOKŪBAS. Gal ir teisybę sakai. Gerai – tada pavadinsiu jį SENBO!

MARIJA (*juokiasi*). Aha: Senelis – nori – būti – ore!..

SENELIS JOKŪBAS. O ką – skamba! Negaiškim laiko, metas pradėti. Eime, Marija – būsi mano talkininkė?

MARIJA. Būtinai. Senelis – nori – būti – ore!

Abu išeina; išeidami sutinka Senelę

Penkta scena

Senelė, Marija, Senelis Jokūbas

SENELĖ. Na, gražuoliai – tai kur susiruošėt?

MARIJA. Niekur, mes šiaip... Vaikštinėjame...

SENELĖ. Vaikštinėjasi jie... Kambarys netvarkytas. Bulvės nukastos. O jie vaikštinėjasi.

MARIJA. Senele, kokios bulvės?.. Taigi pavasaris dar.

SENELĖ (*lyg negirdėjusi*). Rozetės kliba. Čiaupai visi varva...

SENELIS JOKŪBAS. Ar neatstosi kada su tais čiaupais? Tik vakar taisiau.

SENELĖ (*nepermaldaujamai ramiai*). Vėl varva.

SENELIS JOKŪBAS (*numoja ranka rezignuodamas*). Ech... (Išeina)

SENELĖ (*šypsosi monaliziška šypsena*). Va taip... O tu ko čia stovi. Eik tvarkytis kambario. Ne, palauk... (*Apžiūrinėja Mariją*) Betgi tu užaugai, mergyt. Anava kokio krūtinė.

MARIJA, (*apžiūrinėja save, nustebusi*). Hm... Tikrai. Net nepastebėjau.

SENELĖ. Jei ne aš, tai niekas ir nepastebėtų. Niekas ir nepasirūpintų tavim, našlaitėle tu mano... Gerai, kad jau kartą užaugai, nebesitvarkyk to kambario. Yra svarbesnių darbų.

MARIJA. Kokių gi, senele?

SENELĖ. Laikas tau, mergužele, už vyro eit.

MARIJA. Oi, kad aš dar lyg ir nenoriu...

SENELĖ. Pasakiau, tai laikas. Neatsikalbinėk.

MARIJA. Aš gal geriau tą kambarį...

SENELĖ. Tylėt! Kaip aš pasakau, taip ir nutinka. O dabar sakau: VESTUVĖS!

Šešta scena

Su triukšmu ir dainom įguža būrys vestuvininkų. Pirmasis ir Antrasis pabroliai veda už parankių jaunikį Vincuką. Jaunikis akivaizdžiai sutrikęs. Pirmoji ir Antroji pamergės neša nuotakos veliumą;

kikendamos ir besimaivydamos uždeda jį Marijai. Jaunuosius tuoj susodina greta, jaunimas atgabena ilgą stalą bei medinius suolus. Antrasis pabrolys žongliruoja apelsiniais. Vestuvių muzikantas ant peties nešasi akordeoną, rankoje japonišką sintezatorių. Piršlys, apjuostas tautine juosta, barsto iš kišenės saldinius; kitoje rankoje laiko milžinišką šampano butelį. Procesijos pabaigoje eina senieji – Senelė, Senelis Jokūbas ir jauniko tėvas Vincė

PIRŠLYS. Ot gyvenimėlis! Ot nutikimai! Vienu metu – ir Nepriklausomybė, ir Marytės vestuvės! Kaip netikėta, kaip miela ir simboliška. Bet ir juokingai išeina: šalis laisva, o judu supančioti... Turiu omeny – saldžiais vedybiniais pančiais. *(Juokiasi)* Bepiga man, senam senberniui, gerti ir uliavoti. Ech – valia valužė! Muzikoriau, muzikos!

Muzikantas užgroja. Piršlys stveria pamergę ir leidžiasi šokti

PIRMASIS PABROLYS. Tai dabar jau esam laisvi ir galim daryt ką tik nori. *(Purto galvą lyg netikėdamas)*

ANTRASIS PABROLYS. Ką tik nori, broliuk, ką tik nori. Ot dabar tai pagyvensim.

PIRMASIS PABROLYS. Negaliu patikėt. Net nežinau, ko čia man benorėt dabar. Tiek visko daug.

ANTRASIS PABROLYS. Ogi bet ko. Ką tik sugalvosi.

PIRMASIS PABROLYS. Kad kažkaip nieko nesugalvoju.

ANTRASIS PABROLYS. Na, gali... *(Galvoja)* Gali, pavyzdžiui, gerti šampaną ir užsikąsti rūkytu unguriu!

PIRMASIS PABROLYS. Tikrai galiu?.. Kažkaip nepagalvojau.

ANTRASIS PABROLYS. Laisvai!

PIRMASIS PABROLYS *(patenkintas atsilošia)*. Dabar gabu laisvai gerti šampaną, užsikąsdamas rūkytu unguriu, ir niekas nieko man.

ANTRASIS PABROLYS. Ir niekas nieko! Laisvė, broliuk, laisvė!

PIRMASIS PABROLYS *(galvoja, purto galvą)*. Ne.

ANTRASIS PABROLYS. Kas – „ne“?..

PIRMASIS PABROLYS. Nenoriu šampano su unguriu. Neskanu man bus.

ANTRASIS PABROLYS *(sutrikęs)*. Na... Supranti – čia visai nesvarbu, kad neskanu; svarbu kad tu tai gali...

PIRMASIS PABROLYS. Galiu. Bet nenoriu. Noriu dešros su keptom bulvėm. Ir degtinės. Va ko aš noriu.

Piršlys paleidžia pamergę ir prieina prie jaunųjų

PIRŠLYS *(nugirdęs pokalbio pabaigą, Pirmajam pabrolui)*. Visiškai teisingai! Tikri vyrai geria vorką. O šampaną palikim jauniems. *(Gėrisi į juos žiūrėdamas)* Argi ne nuostabi pora. Nors prie žaizdos dėk. Pagal Jurgį ir kepurė. Verkia duona, tinginio valgoma.

VINCUKAS *(trumpam atsitokėjęs)*. Ką sakei?..

PIRŠLYS. Rožės žydi raudonai! Liaudies išmintis. Šampano jauniems! Nagi įneškite Bendro Naudojimo Taurę! Tfu tu; tai yra – Bendro Gyvenimo Taurę!

Piršlys atkimšinėja šampaną. Tuo metu pamergės kikendamos išbėga ir grįžta, iškilmingai nešdamos Bendro Gyvenimo Taurę: tai naktipuodis. Piršlys pila į ji šampaną, paduoda Marijai

PIRŠLYS. Už jūsų ir mūsų laisvę... Tai yra – už mūsų laisvę ir jūsų nuostabią bendrą ateitį! Iki grabo lentos! Tuoj susigraudinsiu... Gerk, Marija, drąsiau!

MARIJA *(apstulbus)*. Iš naktipuodžio?.. Fui.

PIRŠLYS. Joks ne fui. Tokios tradicijos. O tradicijų reikia laikytis. Supranti, tai simbolis.

MARIJA. Tas naktipuodis? Ir ką jis simbolizuoja?

PIRŠLYS. Na, visą tą... Žinai... Intymą tą...

MARIJA. Naktipuodis simbolizuoja intymumą. Ar aš teisingai supratau?

PIRŠLYS. Jo jo. Intymumą.

MARIJA. Kažkokia pornografija.

PIRŠLYS. Nieko čia baisaus. Mes gėrėm. Ir mūsų tėvai gėrė. Ir jūs gersit. Toks gyvenimas.

MARIJA. Nee. Negersiu. Mane tuoj supykins.

PIRŠLYS. Tu nebijok – jis visai švarus. Nenaudotas...

MARIJA. Švarus. Naktipuodis?..

PIRŠLYS. Taigi sakiau – ką tik iš parduotuvės, nenaudotas.

MARIJA. Dar betūko, kad būtų naudotas. Vis tiek negersiu.

PIRŠLYS (*švelniai*). Reikia, MARIJA, reikia. Ką žmonės pagalvos. Kaimynai...

MARIJA. Tegu ką nori, tą ir galvoja. Negersiu ir viskas.

PIRŠLYS (*švelniai gundomai*). Gerk, neužsispirk, MARIJA. Tai ne šiaip naktipuodis. Tai Pažinimo Indas.

Bendro Gyvenimo Taurė. Kai iš jos gurkštelsi, tapsi tokia kaip visi. Ir galėsi gyventi – tarp mūsų ir su mumis. Kaip lygi su lygiais.

MARIJA. Pasakiau – ne!

Marija desperatiškai apsidairo ir įbruka naktipuodį į rankas Vincukui. Šis tarsi prabunda iš transo. Pakelia naktipuodį prie lūpų ir ima gerti – lėtai ir mechaniškai, kol išgeria viską

PIRŠLYS (*triumfuodamas*). A-ha! Iki dugno!.. Iškart aišku, kas bus šitos šeimos galva!

MARIJA. Tai jau tikrai.

PIRŠLYS. O dabar – pasibučiuokit! Mikliai, kam sakyta! Kar-tu, kar-tu!

Visi skanduoja „kartu“; jaunieji bučiuojasi. MARIJA pasibjaurėjusi šluostosi lūpas

PIRŠLYS (*vis labiau skubėdamas*). O dabar – žaidimai. (*Uždainuoja*) „Sausio mėnesį gyymusius praaašom atsistot!..“ Atsistojot?.. Gerai. „Kaimyyyną paabučiuot.“ Pabučiavot? Puiku. Ponios ir ponai, skelbiu nuotakos valsą. Muzikoriau, valsą. (*Marija su Vincuku bando šokti*) Gerai, gana, jau pašokot. Dabar Jokūbas. Kur Jokūbas? Jokūbai, eik čia. Apsikabink anūkėlę. Dabar šokit. Šokinėk šokinėk, Jokūbai. Šokinėk, sakau. Va šitaip. Labai gerai, užteks. Dabar jau aš.

Piršlys stveria Mariją į glėbį ir šoka. Uždusęs Jokūbas sėdasi užstalėn prie Vincės, jaunikio tėvo

Septinta scena

VINCĖ (*ploja Jokūbui per petį*). Tai ką, senas bičiuli? Visgi sulaukėm tų dienų. Vaikai užauginti, tėvynė laisva – tik gyvenk ir norėk. Bet tu, matau, kažko nelinksmas. Sėdi kaip žemę pardavęs. Argi nesidžiaugi?.. Turėtum dabar šokinėt iš laimės, kiek tik pajėgi... Gal sveikata prasta?

SENELIS JOKŪBAS. Sveikata kaip visad. Dar ne vieną tokią piemenę nušokdinčiau.

VINCĖ. Tai kas ne taip? Aa, gaila dukrą atiduot?

SENELIS JOKŪBAS. Ne, su dukra viskas tvarkoj – neblogas vaikas tas tavo Vincukas. Nors mudu tai jau žinom, kaip su tom vedybom būna.

VINCĖ. Joo, mudu žinom...

SENELIS JOKŪBAS. O va su ta Nepriklausomybe... Žinoma, kur jau ten – nuostabiau ir būt negali, tikras stebuklas. Bet matai... Aš čia galvojau galvojau ir neapsikentęs atlikau tokius matematinius skaičiavimus.

VINCĖ. Na na?

SENELIS JOKŪBAS. Ir tu žinai – labai keisti skaičiai išeina. Smulkiai nepasakosiu, ne laikas dabar

buhalterijoms, bet trumpai galiu, jei nebijai tokią dieną nuotaiką susigadint.

VINCĖ. Ir kas gi ten tokio nesmagaus tau išėjo?

SENELIS JOKŪBAS (*lenkia pirštus skaičiuodamas*). Na, pats paskaičiuok. Po karo į miškus kas tokie išėjo?.. Buržuaziniai nacionalistai?.. Juokas. Patys drąsiau ir patys karščiau vyrai išėjo. Kur jie dabar? Nebėr.

VINCĖ. Nebėr, duok Dieve jiems dangaus karalystę.

SENELIS JOKŪBAS. Taigi. Ne tokie drąsūs, bet užtat gudrūs, pabėgo nuo sovietų į Vakarus.

VINCĖ. Irgi teisybė.

SENELIS JOKŪBAS. Nei labai drąsūs, nei labai gudrūs, o tiesiog darbštūs nebėgo niekur – manė, kad darbščių rankų bet kokiai valdžiai reikia. Ir kaip mat iškeliavo į Siberiją prekiniuose vagonuose.

VINCĖ. Nu buvo šitaip. Jo jo. Gaila jų visų. Tai ką?

SENELIS JOKŪBAS. O tu man pasakyk. Drąsių nebėr, gudrių nebėr, darbščių irgi nebėr. Tai kas liko?..

VINCĖ (*po pauzės*). Ot rupūže.

SENELIS JOKŪBAS. Taigi. Būtent. Pradėjau aš skaičiuot toliau. Tu anais laikais Pienocentro buhalteriu dirbai, tai procentus dar išmanai.

VINCĖ. Kur neišmanysi.

SENELIS JOKŪBAS. Paskaičiavau, kad visos tautos paprastai turi labai panašų kvailių procentą – nei labai didelį, nei labai mažą. Nesakysiu skaičiaus, nes paskui dar visai išsigąsi, bet mūsų situacijoje tas kvailių procentas yra smarkiai išaugęs. Ką ten smarkiai; sakyčiau – ka-ta-stro-fiškai!

VINCĖ. Eik tu sau, tu mane gąsdini.

SENELIS JOKŪBAS. Kad aš ir pats bijau. Nes kai tokia daugybė kvailių, tai protingus jie už nieką laiko. Jokių patarimų ir girdėt nenori – kur tu matei kvailį, kuris nemanytų esąs pats protingiausias... O į protingų vietas tuoj susibruka patys apsukriausi, patys bjauriausi niekšai.

VINCĖ. Nekas išeina.

SENELIS JOKŪBAS. Na mat. Taigi kaip beskaičiuotum, o išeina šitaip: bus didžiulė minia kvailių, kuriems vadovaus patys didžiausi sukčiai. Tai sakyk tu man – kas čia dabar iš to bus?..

VINCĖ. O tu rupūže rupūže... Kaip beskaičiuotum...

Pauzė

SENELIS JOKŪBAS. Na ką – eisiu aš tyru oru pakvėpuot. O tai kažin ko trošku pasidarė. Ir ant širdies toks negerumas...

VINCĖ. Gal palydėt tave?

SENELIS JOKŪBAS. Ne... Nereikia. Ne mažas vaikas. Dar ir j tualetą tuo pačiu užsuksiu.

VINCĖ. Grįžk paskui. Prilaikysiu tau vietą, kad jaunimėlis neužsėstų.

SENELIS JOKŪBAS. Aha, gerai. Ir nesigadink nervų, juk šventė. Valgyk, gerk ir linksminkis, kol dar laikas. Nieko gudriau ir nesugalvosi.

VINCĖ. Aha. Nieko čia ir nesugalvosi.

SENELIS JOKŪBAS. Na tai laikykis.

VINCĖ. Ir tu nenugriūk.

SENELIS JOKŪBAS išeina siaučiančių vestuvininkų nepastebėtas. Piršlys užsoka ant kėdės

Aštunta scena

PIRŠLYS. Kar-tu! Kar-tu! Kar-tu! Kar-tu!

Jaunieji suskumba bučiuotis. Skandavimą pasigauna ir likusieji – pabroliai, pamergės, Senelė. Skanduojančiųjų įkarštis vis auga; pagautas ekstazės, prie jų prisideda ir Vincė, bandęs laikytis nuošaliai. Jaunieji toliau bučiuojasi; bučinys pamažu tampa nebe erotiškąs, o desperatiškąs. Piršlys staiga nacistiškąi išmeta ranką į priekį. Prie jo po vieną, po kelis ekstazėje jungiasi likusieji

vestuvininkai. Pamažu ima aiškėti, jog skanduojama visai ne apie KARTUMĄ, o apie buvimą KARTU – narkotizuojantį minios bendrumo jausmą

VISI. KAR-TU! KAR-TU! KAR-TU! KAR-TU! KAR-TU! KAR-TU! KAR-TU! KAR-TU!

Skandavimą staiga perskrodžia keistas triukšmas – visai šalia užstaigia motoras. Visi žvalgosi. Marija pakelia galvą į viršų

MARIJA (*perrėkia visus; tiesiog sviedžia balsą į dangų*). SENELI!!!!!!!!!!!!!!..

Vestuvininkai apstulbę nutyla ir sužiūra į dangų

PIRMASIS PABROLYS. Žiūrėk žiūrėk – skrenda!

ANTRASIS PABROLYS. O, brolyti! Betgi ten...

VINCĖ. Jo... Jokūbai, rupūžė!

PIRMASIS PABROLYS. Gi tikrai, Jokūbas!..

ANTRASIS PABROLYS. Nugi skrenda, ką tu pasakysi! Bet kažkaip keistai – vis pažeme, pažeme...

PIRŠLYS. Čia toks lakūnų metodas – vadinasi „skutamasis skridimas“.

PIRMASIS PABROLYS. O... Oho, kaip šovė į viršų. O ką jis dabar daro?..

PIRŠLYS. Tai berods vadinasi „statinė“. Ne, ko gero, „suktukas“.

VINCĖ (*pagarbiai susižavėjęs*). Nu Jokūbas! Nu rupūžė!

SENELĖ (*suploja rankomis*). Viešpatie Jėzau... Jis... Jis gi krenta! Jokūbai, jėzusmarija. Užsimuš! Jokūbėli! O Viešpatie, užsimuš gi!

Senelė šaukdama išbėga, paskui ją ir visi kiti. Paskutinis susigriebia jaunasis Vincukas – keliasi nuo stalo ir netvirtais žingsniais ištursena pavymui. MARIJA lieka stovėti, tebežiūredama į dangų

MARIJA. Negaliu patikėt. Jis išskrido! Tikrai išskrido. Ot paėmė – ir išskrido! (*Šaukia*) Sudie, seneli! Laimingai!.. Linkėjimai Gustaičiui!

Marija nutyla, stovi, lydėdama žvilgsniu lėktuvą. Galop nusisuka; neskubėdama, koja už kojos išeina. Jau eidama, regis, viską pamiršta: pradeda niūniuoti kažkokį girdėtą motyvą, radusi tinkamą vietą dar sužaidžia „klases“ ir dingsta

ANTRASIS VEIKSMAS

Pirma scena

Marijos ir Vinco namų svetainė. Interjeras – šaltas, modernus, minimalistinis. Pagrindiniai akcentai – prabangi garso aparatūra, kompiuteris. Vietoj monitoriaus – didelis projekcinis ekranas, atgręžtas į publiką. Prie kompiuterio – sudėtingas besisukiojantis įrenginys, skirtas žaisti kompiuterinius žaidimus: aukštai iškelta kėdutė su atlošu. Prie ranktūrių pritvirtinta vairalazdė su gašete, taikiklis. Primena lakūno arba zenitinės patrankėlės krėslą. Kėdės, stalas, odinė sofa, didžiulis žvilgantis šaldytuvas. Ant sienos dešinėje – abstrakčiosios tapybos darbas, slepiantis, kaip vėliau paaiškėja, seifą. Kairėje – netikėtas kontrastas: paprastos vaikiškos sūpynės – tokios pačios, kaip ir pradžioje. Kambario kampuose – vazonai su kambarinėmis gėlėmis. Marija, apsirengusi įprastais naminiiais rūbais, megztuku ir sijonu, guli ant sofos ir bando skaityti knygą. Akivaizdžiai nuobodžiauja.

MARIJA. Taigi va. Štai taip, pasirodo, ir tampama ištekėjusiomis moterimis. Ir kas galėtų pagalvoti. Būtų kas pasakęs, jog vieną dieną imsiu ir tapsiu – ištekėjusia moterimi! Senelė, atsimenu, vis burgzdavo – vaikelį vaikelį, ir kas iš tavęs bus, kas iš tavęs išaugs... O kas, jos manymu, turėjo iš manęs išaugti. (*Apžiūrinėja savo kūną*) Hm. Nematau jokių papildomų ataugų. Jokių čiuptuvų ar uodegų su kaulinėm plokštelėm. Jokių žnyplių ir chitinių šarvų. Atrodo, niekas iš manęs taip ir neišaugo. Išskyrus gal... (*Bando įvertinti krūtine*) Na, bet čia visoms taip nutinka, ne man vienai. Aš tiesiog – padidėjau. Ištįsau. Šiek tiek pastorėjau. Ir ištekėjau. O tai ir reiškia – užaugau. Tapau suaugusia. Niekaip nesuprantu, kas iš to, bet va užaugau, ir viskas. Taip jau nutiko. Esu moteris. Tik pamanykit. Ir dar žmona. Oho. Tik pamanykit. Ir dar turtingo vyro žmona. Kažkoks siaubas, ar ne?.. Na, pradžioj buvau tiesiog žmona. Nieko savo neturėjom. Nuomavomės tokį kambarį daugiabutyje. Ten visąlaik smirdėjo verdamais kopūstais. Ir gyveno vieni žilagalviai diedukai su bobutėm. Labai keistai jaučiausi. Lyg pakliuvus į kopūstinių baltukų koloniją. Paskui tas diedukas, kuris kambarį nuomavo, numirė. Visi tie baltukai mirdavo kaip pašėlę. Tokie vienadieniai. Sugrauždavo savo kopūstą ir ate. Tai tada nuomavomės kitur. Kitame daugiabutyje. Paskui dar kitur. Skraidžiojom sau nuo kopūsto ant kopūsto. Daugybę tų daugiabučių perėjom. Su mirusiais diedukais ir be. Vincas tada dirbo lentpjūvėj – su tokia mašina rąstus kilnojo. Pats nekilnodavo, žinoma, tik mygtukus spaudinėjo. Keturi mygtukai: pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn... Kairėn – dešinėn... Kaip toj baisioj lietuvių liaudies dainoj apie balandžių liaudies seksualinę motoriką. Lyg ir nesunkus darbas, švarus, bet tie bjaurybės rąstai kartais ima ir nusprūsta, ir sukrenta ne taip, kaip reikia. O konvejeris važiuoja toliau, ir tie rąstai grūdasi vienas ant kito kaip per ledonešį, dundėdami ir braškėdami; tada jau visi, kurie tik yra, meta savo darbus, griebia laužtuvus ir bėgte prie tos sangrūdės – kad kuo greičiau išsklaidytų rąstus, kad tik neužsikimštų viskas mirtinai. Nes kitaip darbas sustos visam pusdieniui. O vienas toks rąstas nuslydo – ir tiesiai Vincui ant kojos. Gerai, kad ne ant galvos. Galima sakyti, pasisekė. Daktarai iš gabaliukų pėdą surinko. Pusmetį nevaikščiojo. Tai gulėjom ištisom dienom ir valgėm bulves. Ir mylėjomės. Pinigų užtekėdavo tik bulvėms, aliejui ir prezervatyvams. Va tada tai tikrai buvau užaugus. Nuo tų bulvių. Rimtai. Jau buvau išsigandus, kad pastojau. Maža ką, prezervatyvai tai kiniški. Priaugau kokį centnerį mažiausiai. Ir Vincas panašiai. Snukučiai abiejų apvalūs pasidarė kaip bebrų. O pasturgaliai kaip hipopotamų. Laimė, tada kaip tik visur atsidarinėjo tie didieji prekybos centrai, pamenat? – tai gavau darbą. Iš pradžių salėje, o paskui prie kasos. Tai jau tada tų bulvių galėjom kaip ir nebevalgyt. Ir nebevalgėm – kokius metus nė į tą pusę. Fuifui. Bet jau ir nebesimylėjom taip. Tikriausiai ne todėl, kad tos bulvės būtų kokios afrodiziakinės... Tiesiog labai pavargdavau. Nuo tos velnio kasos visą naktį galvoj pypčiodavo – pradžioj užmigt negalėdavau, maniau, kad išprotėsiu. O pirkėjų – minios: visi tik perka viską, kas pakliūva, visokius nukainotus šūdniekius, akcijinius oro gaiviklius ir kitokį šlamštą, o jau maistą tai tempia vežimėliais, lyg atominiam karui ruoštųsi. Lėkia, bėga, grūdasi... Sukdavomės kaip voverės rate. Kaip Vincas prie savo rąstų. Tik užsižiopsosi – ir viskas užsikimš... Tarp mūsų kalbant, net į tualetą ne visada galėdavom nubėgt. Pradėsi lakstyt per dažnai – iškart atleis. Nes tavo darbo vietos dešimtys tokių kaip tu laukia nesulaukia. Tai žinot, ką darydavom? Prisiirkdavom sauskelnių. Darbdaviai paroduodavo už savikainą. Ir sėdėdavom kaip karalienės tose kasose. Spitriji pirkėjui į akis, dantis rodai ir čiulbi – ačiū, kad pirkote, geros dienos, o pati tuo metu... Rimtesniam reikalui, žinoma, išleisdavo – atsiųsdavo susiraukusią budinčią operatorę pakeisti. Kitaip klientai užuostų. Žodžiu, kentėt galima. Pripratom. Tik vienas blogumas – pasėdėjus dienele kitą su tomis sauskelnėmis, vakare apie jokus pasimylėjimus nesinori nė pagalvot. Patys suprantat... Vaikišką pudrą pirkdavom maišais. Galas visoms romantikoms... Gerai, kad Vincas galų gale atsistojo ant kojų. Ir ne šiaip atsistojo, o ėmėsi verslo! Pradėjo vežioti džinsus ir kitokius skudurus į Rusiją. Pradžioje šaipiausi, bet vienądien sugrįžo jis ir sako – viskas, Mariuk, mesk velniop tą sušiktą darbą... Pasodino mane siūti džinsų, tuoj dar kelias mergužėles pasamdė. Ir įsisuko viskas! Nors aš ir po šiai dienai nesuprantu – kaip, sakykim, galima uždirbti, nuvežus į Celiabinską didžiulę partiją vasarinių suknelių – tokių „safari“ modelio?.. Galva

neneša. Ten tikriausiai ir vasaros apskritai nebūna – ką veikti Čeliabinske su safario suknele? Ir dar su prisiūtomis ant krūtinės etiketėmis, ant kurių gražiai lietuviškai užrašyta – Šluota?.. Pasirodo, uždirbti galima, dar ir kaip. Lengviausia pinigų uždirbti pačiais kvailiausiais būdais. Tik nbandykite prisigalvoti ko nors protingo – iškart bankrutuosite. O jei imsitės ko nors kvailo, tapsite bendrovės akcininku, kaip manasis. Svarbus žmogus! Dar ne milijonierius, bet greit bus, pamatysit. O aš – namų šeimininkė, būsimo milijonieriaus žmona. Kišenpinigių nešiojamės tiek, kiek anais laikais uždirbdavom per mėnesį.

Bet kažkaip vis imu ir pagalvoju – tada, su bulvėmis ir aliejumi, lyg ir smagiau būdavo... Ir pasikalbėdavom tada, ir draugai buvo draugai, o ne verslo partneriai. Ir mylėdavomės... Gal tikrai tos bulvės koks afrodiziakas? Ne, jūs nepagalvokit, kad aš kokia dėl sekso pamišusi nimfomanė, jau greičiau atvirkščiai... Manau, kad esu... Hm... Saikingai frigidiška – kaip visos šiuolaikiškos moterys. Nieko nepadarysi – tokia jau ta civilizacija. Tokios taisyklės: visų pirma – karjera, visuomeninė veikla, sveikas gyvenimas, sportas... Kas be ko, ir seksas. Jei esi šiuolaikiška, seksas privalo būti tavajame „top 10“, bet kažkur dešimtuko apačioje. Ant paties rankinuko dugno, besivoliojantis su nenaudojamais lūpdažiais ir aptirpusia šokolado plytele. Bet aš labai ir nepasiilgstu. Šiaip ar taip, jau nebe aštuoniolikinė... Seksas jau seniai... Kaip čia pasakius... Nebestulbina. O kai geriau pagalvoju, tai niekada ir nestulbino. Na, beveik niekada. Gal išskyrus tą, patį pirmąjį kartą. Žinau žinau, kad smalsu – tokios istorijos visą laiką priverčia suklust, visiems net ausys sukruta, bet kad nelabai ką turiu papasakoti. Nieko ten tokio. Ir taip seniai viskas buvo, ne kažin ką ir atmenu... Nors vieną dalyką tai tiksliai atsimenu: mes abudu – oi ne, ne su Vincu, čia daug anksčiau, ir su visai kitu! – mes abu buvom su pėdkelnėmis. Tikrai tikrai. Aš su melsvom. O jisai – su rusvom. Ach, viskas buvo tiesiog – neįtikėtina!

Antra scena

J sceną įeina Pirmasis pabrolys – Juozas. Šįkart apsirengęs vaikišku jūreivišku kostiumėliu

MARIJA. Sveikas, Juozuk!

JUOZUKAS. O, Marytė! Labas!

MARYTĖ. Kaip gerai, kad atėjai. Juozuk, noriu tavęs paklausti vieno labai svarbaus dalyko.

JUOZUKAS. Nu?

MARYTĖ. Negaliu. Gėdijuosi.

JUOZUKAS (*susidomėjęs*). Nu, tas tai nieko. Tu klausk. Drąsiai.

MARYTĖ. Juozuk, ar... Ne, negaliu.

JUOZUKAS. Nu ko jau čia. Klausk ir viskas.

MARYTĖ. Juozuk, žinai, aš... Aš norėjau paklausti... (*Isidrąsinus išrėžia*) Ar tu su pėdkelnėmis?!

JUOZUKAS (*susigėdęs*). Nesakysiu.

MARYTĖ. Na ir nesakyk sau. Labai čia man.

Juozukas svarstydamas tyli

JUOZUKAS. O tu niekam nepasakysi?

MARYTĖ. Niekam niekam. Prižadau.

JUOZUKAS. Prisiek.

MARYTĖ (*spjauna į du pirštus ir juos iškelia*). Esu skaidri kaip dangus. Atkakli kaip vanduo. Tyli kaip žemė.

JUOZUKAS (*apsižvalgo, palinksta arčiau*). Su.

MARYTĖ: Oo!

Pauzė

MARYTĖ. Juozuk...

JUOZUKAS. Nu?

MARYTĖ. O kokios spalvos?

JUOZUKAS. Nesakysiu.

MARYTĖ. O tu gali nesakyt. Gali tik parodyt, ir viskas.

JUOZUKAS. Nea.

MARYTĖ. Aš tai tau tavo vietoj parodyčiau.

JUOZUKAS. Būta čia ko. Aš ir pats matau. Anava – mėlynos. Mergų pėdkelnes visi mato, anoks čia stebuklas.

MARYTĖ. Ot ir visai ne mėlynos. O melsvos.

Pauzė

MARYTĖ. Juozuk?..

JUOZUKAS. Nu ką?

MARYTĖ. O jeigu tu man parodytum savo pėdkelnes... Tai aš tau parodyčiau kai ką! JUOZUKAS. Kai ką?..

MARYTĖ. Kai ką daugiau!

JUOZUKAS. O ką tokio?

MARYTĖ. Aš tau parodyčiau, kokios spalvos mano kelnytės!.. Ot nori, parodysiu? JUOZUKAS. Nu parodyk.

MARYTĖ. Iš pradžių tu parodyk.

JUOZUKAS. Ne, iš pradžių tu.

MARYTĖ. Ne ne, aš juk dama. Ir be to, aš pirma sugalvojau.

JUOZUKAS (*svarsto*). O tu neapgausi?

MARYTĖ. Tikrai tikrai neapgausiu. Būtų neteisinga ir nedora – juk jei vienas parodo, tai ir kitas turi parodyt, ar ne?

JUOZUKAS. Nu jo.

Juozukas atsistoja, apsidairo ir lėtai pakelia kelnių klešnes aukštyn

MARYTĖ (*susižavėjusi suploja rankomis*). Rusvos! Taip ir maniau.

JUOZUKAS. Čia berniukiškos, tu nemanyk. Tik bobiš... Tik mergaitiškos būna melsvos. O rusvos – berniukiškos.

MARYTĖ (*apžiūrinėja Juozuko blauzdas*). Kaip gražu. Bet ir labai keista.

JUOZUKAS. Kas keista?

MARYTĖ. Kad ne melsvos. Maniau, kad visų žmonių pėdkelnės melsvos. Kokie mes, pasirodo, esam skirtingi! Tiesiog diametraliai priešingi.

Pauzė. Juozukas susikaupęs galvoja apie tai, ką išgirdo

MARYTĖ (*staiga, ryžtingai*). Ką sugalvojau! Nusimaunam kelnytes.

JUOZUKAS. Gal, bet... Man nedrąsu kažkaip. O jei kas pamatys?

MARYTĖ. Taigi čia nieko nėra, visur tuščia. Kas tau pamatys...

JUOZUKAS. Vis tiek nedrąsu. Prieš tave.

MARYTĖ. Ir man šiek tiek nedrąsu. Turbūt pirma neišdrįščiau.

JUOZUKAS. Gaila.

Pauzė

MARYTĖ. O jeigu taip – abu iš karto? Gal nebūtų taip nejauku?

JUOZUKAS. Gal ir nebūtų.

MARYTĖ. Tik reik gerai įsidrąsint, o tada – vienu metu abi rankas žemyn: op!

JUOZUKAS. Kad taip, tai gal... Abi rankas... Ir – op.

Abu treniruoja judesį

MARYTĖ. Na, aš jau turbūt įsidrąsinau, o tu?

JUOZUKAS. Aš turbūt irgi.

MARYTĖ. Tai pradedam, kol vėl neišsidrąsinom.

Abu kelia rankas, stebėdami vienas kitą. Tuo metu pasigirsta rakinamos spynos garsas, trinkteli durys

MARIJA (*grįžta į moters vaidmenį*). Vyras! Vyras parėjo. Greičiau, mauk iš čia! JUOZUKAS (apstulbęs). Kas, kas? Ką sakei?..

MARIJA (*trepteli koja*). Škic iš čia, mailiau, kad nematyčiau.

JUOZUKAS. Tik nepykit, teta...

Juozukas išbėga. Marija skubiai bėga prie sofos, sėdasi. Paima numestą knygą, atsiverčia ir vaizduoja skaitančią

Trečia scena

Įeina Vincas. Jis vis dar vos pastebimai šlubčioja, bet nusiteikęs puikiai

VINCAS. Labas, mažiuk! Kaip laikomės?

MARIJA. Sveikas. Kaip tu čia toks greitas šiandien?

VINCAS. Koks jau čia greitas. Su mano koja...

MARIJA. Nespėjai pro duris išeit, o jau grįžai. Gal ką pamiršai?

VINCAS. Eik jau. Visą dieną daviausi kaip Brisius po sniegą. Nusivariau šuniškai.

MARIJA. Po sniegą? Tai kad dabar ruduo. Lyja!

VINCAS. Čia tik toks posakis, mažiuk.

MARIJA. Posakis? O kas taip sako?

VINCAS. Visi. Daugelis. Žmonės taip sako.

MARIJA (*po trumpos pauzės, kažką galvodama*). O kodėl?

VINCAS. Kas – kodėl?

MARIJA. Kodėl tie žmonės taip sako.

VINCAS. Viešpatie. Na, tiesiog taip sakoma.

MARIJA. Aš taip niekada nesu sakiusi. O žmonės, sakai, taip sako. Ir tu pats taip sakai.

VINCAS (*pradedą nervintis*). Sako. Žmonės. Ir aš sakau. Tai ką? Kas yra? Kas tau, po velnių, darosi?

MARIJA (*įtemptai galvodama*). Nežinau. Ko gero, tas ir yra.

VINCAS. Kas – tas?..

MARIJA. Kad man niekas nesidaro. Štai kas yra.

VINCAS. Tai ir džiaukis, kad nesidaro. O tai dar imsiu ir ką nors padarysiu.

MARIJA. Tu ką, muštis nori?

VINCAS. Ką jau čia su tavim mušiesi. Gerai, baigiam. (*Bando bendrauti lyg niekur nieko*) Tai kas

vakarienei?

MARIJA. Keisti tie žmonės, tikrai. Sako – kaip Brisius po sniegą, o lauke lyja. Kažkokios nesąmonės (*juokiasi*).

VINCAS. Kas vakarienei, klausiu! Tu ką – kurčia?

MARIJA. Ko čia rėkauji, aš ne kurčia. Ką sakei?

VINCAS. Dieve, tu mane iš proto išvarysi.

MARIJA (*nustebusi*). Aš?.. Tave iš proto? Oi ne, tai jau tikrai ne.

VINCAS. Prisipažink – tu tyčia taip darai?

MARIJA (*visišškai sutrikusi*). Kad aš... Aš gi nieko nedarau. Va sėdžiu ant sofos ir skaitau knygą. Kas čia blogo?

VINCAS (*bando susitvardyti*). Nieko. Skaityk ir toliau. Tik prieš tai pasakyk, meldžiamoji, kur šiuose namuose galėčiau aptikti vakarienę?

MARIJA. Vakarienę?

VINCAS (*ironiškai mėgdžioja*). Vakarienę, vakarienę. Tokį daiktą, kuris dedamas į tokią lėkštę, o paskui kišamas tokiu šaukštu į tokią skylę galvoj.

MARIJA (*pliaukšteli sau per kaktą, nesusivaldžiusi prunkšteli*). Čia tai bent. Tu nepatikėsi, brangusis. Įsivaizduoji – aš maniau, kad dabar rytas! Tik tu nepyk, mielas. Aš tokia žiopla...

VINCAS. Aha. Na, iš tavęs mes per daug ir nesitikėjom. Tiesą sakant. Taip jau būna. Vienas dirba, o kitas ant sofos. Gulinėja sau, knygeles skaito. Tai normalu, ar ne? Juk nieko čia tokio. Taip ir turi būt. Viskas tiesiog okei. Suprantama. O sakyk man, meldžiamoji, kam, tavo manymu, yra tarnaitė? Kokio velnio mes ją samdom – ir neblogus pinigus mokam, kaip manai? O gal tu tiesiog pamiršai, kad mes tokią turim? Ar gal ji jau taip pat kaip tu – į knygeles įniko?

MARIJA. Leokadiją šiandien paleidau. Jos sesuo ligoninėj – sakė, eis lankyt. Vakare sugrįš. Įdaviau šokolado ir apelsinų.

VINCAS. A, teisybė, ji sakė... Tai gal ir man malonėtum – to šokolado ir apelsinų? Kokių nors sukništų kalorijų, ką? Ar ir man reikia atsigult į ligoninę, kad ką nors gaučiau?

MARIJA (*staiga prabyla normaliai „moteriškai“*). Ko tu čia siautėji kaip nenormalus. Maisto pilnas šaldytuvas. Eik ir pasiimk. Irgi mat, princas nelaimingas.

Vincas iš netikėtumo net lošteli. Kiek pasvarstęs, tylėdamas patraukia prie šaldytuvo. Marija nulydi jį skeptišku žvilgsniu

MARIJA (*pusbalsiu*). Ot psichinis.

Vincas kuičiasi šaldytuve, renkasi maisto produktus, kurių ten iš tiesų netrūksta. Staiga sustoja, žiūri į kažką šaldytuvo viduje, netikėdamas savo akimis

VINCAS. Ogi čia dabar kas? Kas čia per naujovė!

Marija tyli, skaito knygą

VINCAS. Na, tai jau virš visko. Ar tu man gali paaiškinti, kas pagaliau šituos namuos vyksta?..

MARIJA (*gūžteli pečiais*). O kas jau čia tokio vyksta. Bijau, kad nieko. O ką?

VINCAS. Kodėl telefonų knyga... (*Rodo pirštu*) Šaldytuve!?

MARIJA (*ramiai*). O kur kitur ji turėtų būti.

VINCAS (*bejėgiškai skėščioja rankom, nerasdamas ką pasakyti*). Nežinau... Be žodžių. Beprotnamis. Visiškas beprotnamis.

MARIJA. Aha. Kur jau nebus.

VINCAS. Nebegaliu daugiau, garbės žodis.

MARIJA (*skaitydama lyg niekur nieko, švelniai*). Tu Vincuk, valgyk, valgyk. Žiūrėk, dar vakarienė tau

atauš.

Vincas kuri laiką žiūri į Mariją pamišėlio žvilgsniu, lyg svarstydamas – žudyti ar vakarieniauti. Galop sėda prie stalo ir ima mechaniškai kramtyti. Pauzė

MARIJA. Oi, taigi būčiau pamiršus. Čia vienas toks buvo užėjęs. Tavęs teiravosi.

VINCAS. Buvo užėjęs? O ko norėjo?

MARIJA (*kantriai*). Taigi sakiau jau. Antrąkart kartoju – tavęs tei-ra-vo-si.

VINCAS. Nepažįstamas?

MARIJA. Nea. Na, tau tai gal ir pažįstamas, ką aš žinau dabar. Bet man tai jau ne. Ne ne. Nea.

VINCAS. O kaip atrodė?

MARIJA. Ai, nelabai kaip. Toks šiaip sau, neišvaizdus.

VINCAS. Ne to klausiu, durne tu. Šviesus, tamsus, plikas, akiniuotas?..

MARIJA (*galvoja*). Nee... Man atrodo, kad joks.

VINCAS. Kaip tai, po velnių – joks?..

MARIJA. Na, toks kaip visi vyrai: galva maža, o žandai didžiuliai. Standartinis.

VINCAS. Tai storas gal?

MARIJA. Nelabai. Vidutiniškai. Toks kaip tu maždaug,

VINCAS. O kaip apsirengęs?

MARIJA (*džiugiai linkčioja*). Su rūbais buvo. Apsirengęs. Su rūbais su rūbais – šitą tai tikrai prisimenu.

VINCAS. Tai velnias.

MARIJA. Nemanau. Sakėsi Petras vardu. Beje, paliko tau lapelį su telefonu. Prašė, kad kai tik grįši, iškart kuo skubiau paskambintum.

VINCAS. Tai ko tu, avies galva, iškart nesakei?! Kur tas lapelis? Gal ir tas šaldytuve?

MARIJA. Vincuk, keiktis yra negražu. Ir kodėl – šaldytuve? Tu ką – visai jau?.. Va gi jis, ant staliuko. Guli sau kuo ramiausiai, tavęs laukia.

Vincas puola prie lapelio, išsitraukia mobilųjį, skambina. Skambindamas išeina iš scenos, girdėti pokalbio pradžia

VINCAS. Alio? Sveiks. Ieškojai?..

Ketvirta scena

Pokalbis nutolsta. Marija sėdasi ant sofos, bando skaityti, tačiau tuoj pat numeta knygą, atsidūsta ir apsikabinus kelius užsigalvoja. Grįžta Vincas. Patenkintas, trina rankas. Marija stveria knygą, apsimeta skaitanti

VINCAS. Geros žinios.

MARIJA. O.

Pauzė

VINCAS. Nenori išgirst?

MARIJA. Aha.

VINCAS. Čia toks vienas sandėriukas išdegė... Žodžiu – būsim turtingi. Velniškai. Net ne būsim – jau esam! (*Nesusivaldąs iš džiaugsmo rikteli*) Yes!..

MARIJA (*abejingai*). Yeapeap. Yahoo.

VINCAS. Tu ką, nesidžiaugi?

MARIJA. Džiaugiuosi. Taigi sakiau – yahoo.

Pauzė. Vinco nuotaika akivaizdžiai suprastėja

VINCAS. Turėsim svečių. Ta proga.

MARIJA. O. Rūmų balius... Tai ir vėl tie patys – tavieji kiaulienos princai, cigarečių baronai ir juodųjų metalų hercogai?

VINCAS. Tai ką? Na, ne aristokratai, tai kas. Tu irgi ne princesė. Jie gi viską savo darbu... Savo rankomis...

MARIJA. Aha. Tiesiog titanai. Gal pataupyk savo pasakas. Prokurorams.

VINCAS. Nesuprantu kartais, kieno tu pusėje. Lyg su pikčiausiu priešu gyvenčiau.

Pauzė

VINCAS. Būk gera... Labai prašau, tik be... Na, kad nebūtų taip, kaip anąsyk. Neturiu jokio noro už tave raudonuot.

MARIJA. Anąsyk? Raudonuot?.. O ką, negi kas nors buvo ne taip?..

VINCAS. Pati puikiai žinai, ko prišnekėjai. Ir dar pačiam Generaliniui.

MARIJA. Kad nieko tokio neprišnekėjau. Berods.

VINCAS. Tiesiog – būk su juo malonesnė, ir tiek. Pati supranti. Nuo jo gi viskas priklauso. Net ir tai, kuo aš būsiu rytoj – dešiniąja ranka ar penkta koja. Tau juk irgi, reik manyt, labiau patiktų juodieji ikrai, o ne bulvės triskart per dieną, ar ne? Na va, tai galėtum ir tu nors kiek tuo pasirūpint.

MARIJA. Na žinoma, galėčiau. Ir iš tiesų – kodėl tu, vargšeli, vienas turi būti dulkinamas, aš gi ne kokia egoistė. Tik nelabai išmanau, kokiais būdais? Gal tiesiog paimt ir atsisėst tam didžiam žmogui ant kelių ir leistis grabinėjamai? Ir pasistengt, kad jis pajustų, jog aš po suknele nieko nedėviu? Arba ne – galėčiau būti ir dar malonesnė. Galėčiau tiesiog atsigulti ant stalo ir išskėsti kojas. Dar vienas šventinis patiekalas. Imkit, sveteliai, ragaukit, nesivaržykit...

VINCAS. Na va, tu vėl įsisiautėjai. Su tavim, žiūriu, gražiuoju visai nebegalima. Argi aš tau nors ką panašaus siūliau?

MARIJA. Tu tik sakei, brangusis, kad turiu būti malonesnė. Aš gi nesiautėju. Aš tik bandau išsiaiškint – noriu būti tikra, kurio lygio maloningumo iš manęs pageidaujama. Kad nekiltų nesusipratimų. Man nusirengti nuogai, ar gal gana bus tik iki pusės? Gal pakaktų greito oralinio automobilyje, kai kurie labai mėgsta?

VINCAS. Sakiau – būk malonesnė, ir tiek. Padorumo ribose.

MARIJA. Ach šit kaip – padorumo ribose. Na, dabar jau iš karto daug aiškiau – ko gi tu išsyk nesakei... Tik va kita problema: matai, aš esu kvaila moteriškė ir niekaip negaliu apčiuopti tų jūsiškų padorumo ribų. Kurgi jos, tos ribos? Aha, ar tik nebus štai šičia? (*Stveria Vincui už tarpukojo*) Ogi tikrai – kažką tokio lyg ir apčiuopiau.

Vincas susiriečia iš skausmo, Marija vikriai atšoka

VINCAS. Dievaži, kokį kartą pritvosiu.

MARIJA (*ankstesniu tonu*). ...Kažką tokio lyg ir apčiuopiau, teisybė. Bet turiu pripažint, kad tos jūsiškės padorumo ribos man pasirodė ganėtinai išskydusios. Kažkokios nekonkrečios, sakyčiau...

VINCAS. Pritvosiu kurią dieną, pamatysi.

MARIJA. Tikiu tikiu, pritvosi. Čia tai tu specialistas. Žinom girdėjom.

VINCAS (*staiga prityla*). Nešnekėk niekų. Neišmanai, tai patylėk geriau.

Pauzė

VINCAS (*taikiai*). Žinai, tau reikia gero gydytojo. Čia vis nervai.

MARIJA. Aha, nervai. Šventa teisybė. Kitaip sakant, aš nenormali. Va jūs visi – normalūs. Aš – ne. O žinai, kodėl taip yra? Viskas dėl vienos vienintelės priežasties.

VINCAS. Na na, tai kokia ta priežastis?

MARIJA. Jūsų daugiau, štai ir viskas. O kurių daugiau, tie ir normalūs.

Pauzė

VINCAS. Nesuprantu – ir kodėl tu negali paprasčiausiai gyvent – taip, kaip visi? Tu manai, man lengva. Aš gi viską suprantu, nekvailas. Tiesiog – tokios taisyklės. Ir nepašokinėsi. Nori gyvent – prisitaiky. Žmonės žiaurūs sutvėrimai, su jais daug nepajuokausi. Tokios taisyklės, ir ne aš jas sugalvojau.

MARIJA. O tu iš tiesų nekvailas – tai ir yra visų baisiausia. Nekvailas, o leidiesi kvailinamas, ir savo ruožtu kvailini kitus. (*Purto galvą*) Ne, visgi aš manau, kad esi paprasčiausias eilinis mulkis. Kas tau liepė dalyvaut tose tavo lenktynėse – ristinėse, ar ne pats pasirinkai? Susikuriat sau kažkokias kvailas taisykles, o paskui skundžiatės. Taigi mulkių mulkiai.

VINCAS. Jei ne tie tavo vadinami mulkiai, nieko šito nebūtų. (*Mosteli ranka aplinkui*)

MARIJA. O ar tu kada pasidomėjai, kiek „viso šito“ man iš tikrųjų reikia?

VINCAS (*po pauzės*). Kailinius tai nešioji.

MARIJA. Kabo spintoj, tai ir nešioju. Kai šalta. Kobotų vatinukas, ir tą nešiočiau.

VINCAS. Mergužėle, tau tiesiog iš gero gyvenimo ragai dygsta. Kaip žmonės sako. Turi viską, ko širdis geidžia, ir vis negerai ir negerai. Nors per galvą verskis, tau neįtiksi.

MARIJA. Va jei iš tiesų apsiverstum, kokį kartą kitą, gal ir įtiktum. Išlaužtum kokią mirties kilpą... Bet kad jūs tik pakalbėt greitai. Kokios dar mirties kilpos – jūsų vienintelis rūpestis, kaip vis mėgstat kartot, atsistoti ant kojų. Ir tursenat visą gyvenimą ant tų savo kojūkščių, akis į batus nudūrę, o tos akutės tik šmižinėja – kaip čia ką nugvelbus, kas ne vietoj padėta. Štai ir visa gyvenimo prasmė, ir visas verslo planas.

VINCAS. Daug tu išmanai apie verslą.

MARIJA. Cha! Čia tikriausiai tu daugiau išmanai, ar ne? Kaip etiketes prie skudurų prisiuvinėt? Irgi man. Ekonomikos genijus.

VINCAS. Genijus ne genijus, o neskurstam. Kaip matai. O jei ne aš, tai ir toliau tos... bulvių dietos laikytumės.

MARIJA. Gal ir visai ne pro šalį būtų. Žinai, tas krakmolos ne vien apykakles standina.

VINCAS (*skėsteli rankomis*). Norėjau kaip su žmogum pasišnekėt, o čia...

Penkta scena

Skambina į duris. Vincas puola atidaryti, kambarin įeina svečiai – Generalinis (anksčiau regėtas Piršlio vaidmenyje), vairuotojas Juozas ir apsaugininkas Petras (abu buvę pabroliai; Juozas – tas pats Juozukas iš vaikiškų Marijos erotinių žaidimų). Nešasi didžiulius krepšius, kuriuose vaisės. Generalinis – su rožių puokšte

VINCAS. O, na ir greitai jūs. Sveiki sveiki, užėikit.

GENERALINIS. Aha, greitai... Tu čia, beje, pataikei, kaip pirštu į akį. Paskui paaiškinsiu. Na, tai ką: visų pirma – *s prazdničkom!*

Išskečia rankas. Visi apsikabina, plekšnoja viens kitam per petį, juokiasi

VINCAS. Na, pasakokit, kaip ten viskas, nebetveriu.

GENERALINIS. Na, ką čia pasakot. Kaip visad viskas. Kaip turi būt.

VINCAS. Pasirašė?

GENERALINIS. Pasirašė. Auksine plunksna. O paskui ranką paspaudė, kulnais sumušė ir gero kelio palinkėjo!

VINCAS. Nu, fantastika. O tai kaip tiedu – kur aiškino, kad nebalsuos?..

GENERALINIS. A, mūsų „saldi porelė“? Nubalsavo kaip reikia. Paaiškinom žmonėms, kas ir kaip, ir suprato. Kur jie dings, zuikeliai.

Juozas ir Petras iš krepšių krauna ant stalo maistą ir gėrimus. Generalinis įteikia Marijai rožių puokštę

GENERALINIS. Gėlės – mūsų nuostabiai šeimininkei! Ponia, šitos rožės nublinksta prieš jūsų grožį. O, net surimavau netyčia, jausmai užplūdo.

MARIJA (*padaro gimnazistišką kniksą*). Ačiū. Pastebėjau, kad jūs poetiškos natūros žmogus. (*Rimuoja*) Rožės – grožį – ožį... Užplūdo – nublūdo – ...

VINCAS (*skubiai pertraukia*). Marija, surask, prašau, vazą rožėms, reikia pamerkti, kol nenuvyto. Gaila būtų, tokios puikios, mėsingos...

GENERALINIS (*juokiasi*). Mėsingos, sakai... Na, ne visi gali būt poetai, kažkas turi ir darbą dirbt, ar ne. O apie tą mūsų greitumą tai tikrai į dešimkę pataikei. Net nežinodamas, su koku technikos stebuklu mes čia atvarėm.

VINCAS. Ir kieno tas stebuklas?

GENERALINIS. Ai, mano. Nusibodo senoji.

VINCAS. Senoji? Taigi ar ne prieš pusmetį aną pirkot.

GENERALINIS. Pasiliksiu į darbą važinėti, tegu Juozukas už barankos kaifuoja. Žinai, nuobodi mašinėlė, turiu pasakyti, jokio greičio pojūčio. Lyg koku kreiseriu plaukiotum. Iš šalies gal ir įspūdinga, bet viduj... Važiuoji važiuoji, ir užsupa. Tiesiog pykinti pradeda. Čia, žinai, visai kaip gyvenime: kai pajunti, kad ilgą laiką gyveni stabiliai, tai tas stabilumas per gerklę pradeda lįsti. Taip ir norisi iškrėsti – kažką tokio... Baisus dalykas ta kasdienė rutina. (*Žvilgteli į Mariją, stebėdamas, kokį įspūdį daro jo žodžiai. Marija nereaguoja*) Tai ir pagalvojau – reikia kažko tokio, kas neleistų apkerpėti. Labiau atitiktų mano gyvenimo stilių. Sportiškesnio kažko. Pats žinai – mes, vyrai, kad ir pražilusiais smilkiniais, bet širdyje vaikai. Mums tik leisk kokiom mašinytėm pažaisti... Ar ne tiesą sakau, šeiminkėle?

MARIJA. O taip. Mašinytes paburzginti. Kastuviukais pasidaruoti. Arba musytėms sparniukus nugnaibyti. Pasižiūri – eina va toks, solidus visas, kilniai pražilęs... O paskui pasirodo – taigi visiškai kūdikis, iki graudulio. Ką suranda, tą į burną. Tikrai, net neįtartum kartais.

VINCAS (*sutrikęs kosti*). Khm. Sportiškesnio, sakot? Nagi, pabandyčiau atspėti... (*Demonstratyviai galvoja*) Pala pala – kažkada, atsimenu, šnekėjom... Ne, negali būt. Jūs ką, norit pasakyti?..

Generalinis patenkintas juokiasi

VINCAS. Lambordžinis?! Norit pasakyti – TAS lambordžinis?.. Apie kurį tada kalbėjom?

GENERALINIS. Eik, pasižiūrėk. Pradžiai gali pro langą. Tik neiškrisk. Įsitverk palangės.

Vincas nueina prie lango, žiūri. Galų gale atsisuka

GENERALINIS. Na, ką pasakysi? Tark žodį.

VINCAS. Ajofana!

GENERALINIS (*juokiasi*). Sakai? Neatspėjai, tas modelis kiek kitaip vadinasi. Nors gal ir toks yra – Opel Askona, Lambordžini Ajofana...

VINCAS. Betgi šitokia krūva pinigų!

GENERALINIS. Tai negi sau negaliu leisti vieno kito mažo malonumo... Vis darbas ir darbas, kiek

galima. Reikia kažko ir sielai, ar ne.

VINCAS. Nu čia tai bent mašiniuks! Girdėjau, pats Šumis tokią vairuoja. Kaži, ar pas mus kas dar tokią turi?

GENERALINIS. Aš tau garantuoju: šitoj šaly – niekas.

VINCAS. Oho.

GENERALINIS. Tik vienas blogumas – dvivietė. Tokia – mergom pavėžyt. Visos mūsų gvardijos jau niekaip nesuštabeliuosi. Na, nieko tokio, žinoma – jei ką, Juozukas visą laik iš paskos kerėplina su tuo kreiseriu ir visa įgula. Tik kad nelabai pasiveja, kai smarkiau paminu. Užtat kai prasinešam per miestą beidevindu, tai visi golfukai patys ant bordiūrų sušokinėja, kaip katinai ant tvorų.

JUOZAS. Pavysi čia tokią. Čiagi pusiau „formulė“. Bolidas.

GENERALINIS. Na, matau, knieti tau pačiupinėt. Eikit, berniukai, apžiūrėkit iš arčiau. Juozukas ten viską aprodys ir išaiškins, kas ir kaip. Jis visas tas technines charakteristikas mintinai moka. Motoristas mūsų.

JUOZAS. Lamborghini Gallardo. Rašoma – Gallardo, tariama – gajardo. Viena garsi kovinių bulių veislė Ispanijoje taip vadinasi. Variklis – penkių litrų, V10. 520 arklių. Didžiausias greitis – trys šimtai penkiolika. Iki šimto įsilekia per keturias sekundes. Iki dviejų šimtų – per keturiolika su puse...

Juozas su Vincu išeina, aptarinėdami automobilį. Petras lieka sėdėti. Išsidrėbęs ant sofos, gurkšnoja kokteilį

GENERALINIS. O tau ką – neįdomu?

PETRAS. Tai kad jau apžiūrėjau viską. Dukart.

GENERALINIS. Du-kart! Tik pamanykit. Tokį šedevrą visą gyvenimą galima apžiūrinėt. Čia gi kaip kokia Mona Liza – meno kūrinys čia. Eik, eik ir tu. Gal kada ir pats tokią turėsi. Būsi jau prisipratinęs.

PETRAS (*padeda kokteilį, nenorom keliasi, išeidamas godžiai nužvelgia Mariją*). Kur jau čia mums tokią... Ne tas kalibras...

Šešta scena

Generalinis, Marija

GENERALINIS. Senokai nemačiau jūsų.

MARIJA. Ką?.. Ach taip, taip. Kai pagalvoji, tai aš jūsų irgi.

GENERALINIS. Gal šampano?

MARIJA. Ačiū, aš jau papietavusi.

Pauzė

GENERALINIS (*dairosi po kambarį nerasdamas kaip užmegzti pokalbį*). Jauku čia pas jus kažkaip...

MARIJA. Aha. Kažkaip.

GENERALINIS. Ne, tikrai. Gal kiek per modernu mano skoniui, bet vis tiek labai jauku. Moteriška ranka jaučiasi... Net ir šitas agregatas (*rodo į kompiuterį*) savotiškos šilumos įneša. Leiskit, atspėsiu: jūsų sūnui – dvylika?

MARIJA. Nepataikėt.

GENERALINIS. Na... šiaip ar taip – nuo septynerių iki šešiolikos, ar ne? Kompiuterinių žaidimų amžius...

MARIJA. Ne.

GENERALINIS. A, vadinasi – karinga dukrelė?

MARIJA (*šaltai*). Mes neturim vaikų.

GENERALINIS. O. Tai ką – negi vyras bovijasi?.. Nors nieko keisto, mes gi visi – amžini vaikai.

MARIJA. Vyras? Oi ne. Jis jei ir prisėda, tai tik pasikapstyti po kažkokią buhalterinę programą. Į lenteles skaičiukus įrašinėja.

GENERALINIS. O tai kas tada... Su šituo? (*Rodo į žaidimų pultą*)

MARIJA. Aš.

GENERALINIS. Betgi čia tokia nemoteriška... konfigūracija. Kiek suprantu, čia kažkas tokio su šaudymu, ar ne?

MARIJA. Taip. Kažkas tokio su šaudymu.

GENERALINIS (*skėsteli rankomis*). Na... aš tiesiog pritrenktas. Ir dar labiau sužavėtas. Jūs tikra... (*leško žodžio*)

MARIJA. Amazonė gal?

GENERALINIS. Ne. Tikra... Bendražygė. Jūsų vyrui labai pasisekė.

MARIJA. Nelabai supratau. Ką jūs tuo norit pasakyti?

GENERALINIS. Ne, nieko... Tiesiog... Aš visą laik svajojau... Pamenat, buvo senais laikais toks lenkų filmas – „Keturi tankistai“?

MARIJA. „Keturi tankistai ir šuo“. Janušas Pšimanovskis. Knygos ekranizacija. „Drąsiųjų keliai“, dvi dalys. Vaikams ir paaugliams.

GENERALINIS. Ten yra tokia vieta – tas gruzinas, mechanikas, sako kitam tankistui, tam lenkui iš Silezijos: „tavo karas – mano karas“.

MARIJA. Nepamenu. Man visą laik labiausiai patikdavo Šarikas. Šuo. Rusas, iš Sibiro.

GENERALINIS. Ar patikėsit – visą laik svajojau apie tai. Nuolat.

MARIJA. Apie tą gruziną mechaniką?

GENERALINIS. Nesišaipykit. Svajojau apie moterį, kuri man išstartų: tavo karas – mano karas.

MARIJA. Ir ką, nė viena taip ir nepasakė?

GENERALINIS (*skėsteli rankomis*). Deja.

MARIJA. Kaip liūdna. Gal iš tiesų taip kalba tik gruzinai mechanikai?

GENERALINIS. Ir vėl jūs savo... Nesuprantu – kam tas kandžiojimas, kam ta savigny. Aš gi jūsų nepuolu.

MARIJA. Nepuolat. Tiesiog gražiai siūlot vietą ekipažė, ir tiek.

GENERALINIS. Na kodėl jūs taip... Neslėpsiu – jūs man iš tiesų labai patinkat. Bet tikrai nerezgu jokio romano. Man to ir nebereikia – flirtas vargina, įsimylėti bijau. Per daug nusivylimų... Viena, ko norėčiau – pasikalbėt su protingu žmogum. Kas čia blogo? Juk aplink, tarp mūsų kalbant, vieni kvailiai.

MARIJA. Teisybė – vieni vieniši kvailiai. O žinot ką? Kodėl jums nenusipirkus kokio filosofijos profesoriaus? Girdėjau, jie dabar pigūs. Tuzinas už desėtką, sezoninis išpardavimas.

GENERALINIS. Tikrai nesuprantu, kodėl jūs tokia atžari.

MARIJA. Kaip keista – ir mano vyras lygiai tą patį sako. O juk aš visai ne atžari. Aš kaip tik labai gera. Ir švelni labai, ir kantri tiesiog neįtikėtinai, nors kuolą ant galvos tašyk. Čia turbūt mano įvaizdis toks... Na gerai jau, gerai. Tik nenukabinkit nosies, generole. Šturmu tvirtovės nepaėmėt, tai gal apsiaustis pavyks. Ne viskas prarasta.

GENERALINIS (*po pauzės*). Keistas jūs žmogus, MARIJA. Niekaip nesugaudau, kada jūs kalbat rimtai, kada juokaujat... Nelengva su jumis.

MARIJA eina prie kompiuterio, sėdasi į piloto krėslą, įjungia žaidimą

MARIJA. Neišsigalvokit. Aš apskritai niekada nejuokauju. Negi nežinot, kad humoro jausmą turi tik vyrai? Mokslškai įrodyta. Nėr tokio organo, ir viskas. Taip jau nuo Pasaulio sutvėrimo sureguliuota: vyrai turi humorą, o moterys – gimdą. Darbų pasiskirstymas.

GENERALINIS. Kartais aš jūsų bijau, dievaži... (*Pasigirsta kautynių garsai, Generalinis žvilgteli į kompiuterio ekraną*) Oho, nieko sau – žaidžiate „Battlefield“?! Negaliu patikėt. Maniau, juokaujat apie tuos šaudymus.

MARIJA. Taigi ką tik sakiau – negi jau pamiršot? Aš niekada nejuokauju. Tai jūs, vyrai, juokaujat. Mes gimdom.

GENERALINIS (*stebi žaidimą*). Žinoma, smulkmena – sutapimas, ir tiek, bet šitą žaidimą kadaise ir aš žaisdavau. Dar pirmą versiją. Buvo mano vienas mėgiamiausių. Ypač smagu tinkle – surinkdavom komandą, visi seni bičiuliai, dar nuo kiemo laikų, ir pirmyn. Duodavom j kaulus visai Europai! (*Pasilenkia arčiau Marijos, stebi žaidimą*) Oho, pasirinkot Snaiperį! Mūsų komandai visą laiką kaip tik ir trūkdavo – gero snaiperio. Buvo toks vienas, bet pernelyg nekantrus – niekaip nesugebėdavo išlaukti. Silpnoji grandis. Aš pats tai dažniausiai pasirinkdavau Prieštankinį. Žinai, tas jausmas – kai iššoki staiga vieni vieną prieš tanką... Akis į akį su milžiniška mirties mašina, spjaudančia ugnį ir plieną. Toks – ir mažytis kartu, ir galingas kaip koksai Šiva. Kaip riteris prieš drakoną, kaip Dovydas prieš Galijotą... Nusitaikai – ir kali jam per pakinklius. Į vikšrus. Pažeidžiamiausią vietą. Visi tie milžinai tokie – molinėmis kojomis... O paskui ramiausiai stebi, kaip jis konvulsiskai sukasi vietoj, kaip kokia gigantiška žvilganti musė, prisiragavusi tavojo dichlofoso, ir šaltakraujiškai pribaiגי antruoju šūviu. (*Pasigirsta šautuvo šūvio garsas*) O! Visai neblogai šaudot. Tiesiog – kaip ten tie rusų propagandininkai apie Čėčėniją buvo sugalvoję – „Belyje kolgotki“! Merginų snaiperių batalionas iš Pribaltikos „Baltosios pėdkelnės“! (*Pauzė, stebi žaidimą toliau*) Taigi... Tikriausiai visi vyrai tokie: mums be galo svarbu nugalėti ką nors daug didesnio už save – kad visi iš tolo matytų: štai aš, šaunusis nugalėtojas, ką tik nukovęs šitą mamutą, šitą tanką ar šitą „hamerį“... Ir tik retas kuris vyras turi duomenų būti snaiperiu. Juk čia vos ne tas pats kaip megzti. Reikia velniškos kantrybės ir angeliško kruopštumo. Parą, o jei prireiks, ir dar daugiau ištūnoti vienoje vietoje, beveik nejudant... Retas kuris ištvėria... (*Šūvio garsas*) O, dar vieną nuskynėt, prinokusį... Jūs tikrai galėtumėt būti puiki snaiperė. Iš karto matyt. Nes jums ne laimėjimas svarbu, ne pasipuikavimas prie trofėjaus, o pats procesas. Snaiperis, beje, beveik niekada ir negali pasipuikuoti trofėjais, ne ta specifika... Kažkodėl visi galvoja, kad svarbiausia snaiperiui – geros akys. Nė velnio! Su šiuolaikine optika ir aklas pataikytų. Snaiperiui svarbiausia – žinote, kas? Tam tikras ypatingas egzistencinis nuolankumas. Ir, žinoma, smegenys: smegenys turi dirbt kaip šitas kompiuteris, kad iš daugybės galimybių neklystamai pasirinktų tą vienintelę tikrąją – tą, kuri reiškia šimtaprocentinį pataikymą. Ir nesudvejotų, neuždelstų nė milisekundės. Egzistencinis nuolankumas, matematinis protas ir žvėries intuicija. (*Šūvio garsas*) Cha, nagi tiesiog preciziškai... O žinot – snaiperių mokyklose labiausiai vertinami melancholikai ir ypač

flegmatikai. Bene bus belikusi vienintelė vieta pasaulyje, kur lėtumas tebėra gerbiamas. Ten iš flegmatikų niekas nesišaipto, anaipatol. Ten viskas priešingai, ten didžiausias trūkumas – greitis ir skubėjimas. Kai pagalvoji – visame šitame beprasmiame bėgiojime... Lekiam kažkur visi, bėgam, viens su kitu šonais besitrunkdami; kaip kokie... kaip kokios bulvės, iš maišo išpiltos... Ir net neįtariam, kad kažkur visai šalia, kažkur užuolankoj, savo lėtą gyvenimą gyvena tokia flegmatiška sraigė – snaiperis. Tylus ir neišvengiamas, kaip pati mirtis. Jo net laikas kitoks, nei mūsų; jis vienintelis, kuris nebėgioja, nelenktyniauja, nepuldinėja į šalį ir nešūkauja „pirmyn, atakon“. Jo tarsi ir visai nėra. Jis tiesiog – nedalyvauja. Jis iš visai kito žaidimo, nei žaidžiame mes. Jis tarsi Dievas – jis visur, ir kartu niekur. Vienintelis šitam chaose... (*Vėl šūvio garsas*) Na tiesiog neįtikėtina. Jūs tiesiog virtuozė, negaliu atsižiūrėt. Gal turėjot giminėje kariškių?

MARIJA. Senelę. Tankistę.

GENERALINIS (*užsigalvojęs ne visai suvokia, ką išgirdo*). Tankistę... Taigi taigi, visad sakydavau – genai yra genai, nieko čia nepakeisi... O žinot – juk jei jau atvirai, tai aš esu absoliutus melancholikas. Gal net flegmatikas. O vaidinu baisiausiai entuziastingą. Paklausk, kokio velnio? Gyvenimas išmokė. Jei nuolat nedemonstruosi tos savo privalomosios programos... To hipertrofuoto gyvybingumo, taigi iškart užuos, bjaurybės, kad esi silpnas. Tiesiog negali sau leist, nes tada jau iškart pribaigis, be jokių sentimentų. Kaip hienos. Čia, kaip sakoma, „palauk“ nēr. Taigi... Jei jau esi ne milžinas Galijotas, o mažas berniukas, privalai su savim tampytis net ne svaidyklę, o kokią bazuką. Ar panceraustą. Arba ferarį – čia nesvarbu, kaip pavadinsi. Svarbu, kad kaltų kiaurai. Kitaip – galas. Toks žaidimas. Kaip kompiuteryje beveik... Kai dar žaisdavau tuos visokius žaidimus, atsimenu, vis pagalvodavau: ten

dažnai lygio pabaigoje vis tenka susikaut su vadinamuoju bosu. Pačiu kiečiausiu, daug galingesniu už visus buvusius priešininkus. Čia kaip koks egzaminas – jei jį nugali, tave perkelia į kitą lygmenį. Jei nepavyksta – lieki tame pačiame, kartoti kursą, arba dar blogiau: jei nebeturi sukaupęs jokių ten papildomų „gyvybių“ – viskas, zuikeli, *game over*... Bet jei laimi, tai kartais patenki į *bonus area* – tokią specialią vietą, kur dalinamos visokios likimo dovanos. Tada jau tik spėk rinkti – kiek sugriebsi, tiek tavo... (*šūvio garsas*)

MARIJA. Bliamba, kad tave kur, senas plepy – prašoviau!..

Septinta scena

Svetainė. Vincas, Marija, Generalinis, Juozas ir Petras. Vaisės jau gerokai įsisiūbavusios – svečiai ir šeimnininkas akivaizdžiai kauštelėję. Juozas pamažu, bet užtikrintai slenka alkoholinės nirvanos link. Marija su taure kiek atokiau, nuobodžiaudama stebi besikalbančius

GENERALINIS. ...Ir nepamirškite – kad ir kas ką besakytų. Mes juk geriau žinom, argi ne taip?

VINCAS. Kas jau daugiau žinos, jei ne mes. Kas ką besakytų, būtent.

PETRAS. Jo, būtent.

GENERALINIS. Galėčiau jums tokių dalykų pripasakot... Bet geriau nežinot. Patikėkit. Kas per daug žino, ilgai negyvena. Patys matot.

VINCAS. Taigi, kas be ko. Geriau nežinot. O mes tai ką – mes gi nieko ir nežinom. Nieko nematėm, nieko negirdėjom. Kas ką besakytų, ko beklausinėtų.

PETRAS. Va būtent.

VINCAS. Mes tik labai nustembam, akis išpučiam ir sakom – „Oi, ką jūs kalbat? Negali būti, pirmąkart girdim.“

PETRAS. „Tai dar gerai, kad pasakėt, o tai būtume ir nežinoję.“

Visi trys kvatojasi, sąmokslininkiškai ploja per pečius, apsikabina, vienas kitu be galo patenkinti

GENERALINIS. Patinkat jūs man, rimtai. Žinot, su jumis dirbti man tiesiog – garbė ir malonumas. Mes kartu – kumštis! Pati geriausia komanda, lygių nėr.

VINCAS. Iš jūsų mokomės.

GENERALINIS. Ei, gal gana čia jūsuotis, kiek galima. Mes gi viena komanda – galima sakyti, mūsųose užgrūdinta. Sakyt man „tu“.

VINCAS (*susigraudina*). Jūs... Tu... Žinai, tu man kaip tikras tėvas. Ir dar brolis tuo pačiu. Ir dar daugiau. Aš tau už viską dėkingas, tikrai. Jeigu ne tu, nieko šito (mosteli aplinkui) ir nebūtų visai.

PETRAS (*stveria ir spaudžia Generalinio ranką*). Gerbiu. Oi gerbiu tave.

GENERALINIS. Ei, nespauk taip su savo žnyplėm. Na ir letenos, tu kaip krabas koks.

PETRAS. Laivyne tarnavau...

GENERALINIS. Žmogus-voras, žmogus-krabas... Ir visiems jiems tuoj bus grabas. Juokauju, nevaryk į kelnes.

PETRAS. Aš morrrffflote...

GENERALINIS. Gerai, mičmane, neimk į galvą. O kur mūsų... Šitas gi... Popajus, kad jį kur... (*Dairosi*) Mūsų didysis šurrrmanas ir motorristas? (*Pamato Juozą, snaudžiantį su taure rankoje*) O, tu žiūrėk! Enerdziaizeris, blin. Miega! Gal jam akumulatorius pasėdo, ar ką? Bene bus sugedęs. Reik pažiūrėt, ar tepalai nevarva!

PETRAS. Jooo... Sakė, antra para nemiega... Tą gi... Lambordžinį šitąjį parvarinėjo...

GENERALINIS. Nemoka dabar jaunimas nei dirbt, nei linksmintis, turiu pasakyti. Kažkokie... trapūs pasidarė. Vos kas, žiūrėk – trekšt ir nulūžęs. Gerai dar. kad nealpsta vairuodamas.

VINCAS. Na, pavargo šoferiuks. Tiek pedalus mynė...

GENERALINIS. Ne dviračiu gi. Ir šiaip – galėtų iš senosios gvardijos pasimokyt. Kaip padoriuose vakarėliuose elgtis. Taigi kaimų kaimas... O, norit, atspėsiu – čia nė spėt nereikia, aš iš anksto žinau. Kaip manot, kokios spalvos jo kojinės? Ogi baltos, galvą dedu. (*Petru!*) Nagi patikrink. Patikrink, patikrink.

PETRAS (*pasilenkęs apžiūrinėja*). Ogi tikrai, baltos!

GENERALINIS. Cha, ar nesakiau! Padorūs žmonės su baltom kojine m einą tenisą pamušinė, o ne į vakarėlį. (*Vincas sumišęs nepastebimai timpteli kelnes žemyn*) Ir konjako nelaka prieš pateikiant kavą, kaip šitas mūsų gražuolis. Pavargo jis mat. Kur nepavargs.

VINCAS. O, kavos tai būtų neblogai. Tonusui pakelt, a?.. Marija! Marija, gal gali mums užplikyti kavos?

MARIJA. Žinoma, galiu, mielasis, kodėl gi ne. Betgi tu pats žinai – man ta kava kažkodėl taip ilgai plikosi. Vis plikosi ir plikosi, ir galo nėra. Kažkoks striptizas, o ne kava.

VINCAS. Na, Maryte, nejuokauk taip. Vyrai nori kavos... Ir tuo pačiu gal apsirengtum ką nors įspūdingesnio – šventė juk. Kad ir tą šilkinį kimono, kur tau padovanojau.

MARIJA. Kokį kimono? Ai, šitą... Jis ne kimono visai, ten baseino chalatas...

Pasigirsta rakinamos durys, netrukus svetainėn įeina Levutė – tarnaitė

VINCAS. O! Pačiu laiku. Marija, Levutė sugrįžo, kavos gali neberuošt! Labas vakaras, Levute.

LEVUTĖ. Labas vakaras.

VINCAS. Kaip tu čia taip laiku susipratai ateit? Juk turėjai laisvą popietę berods.

LEVUTĖ. Aha. Lankiau seserį ligoninėje. Pavyko greitai apsisukt, tai ir grįžau. Darbų nebaigtų krūvos.

Vincas ir Levutė slapčia susižvalgo

VINCAS. Tai kaip ten sesutė laikosi?

LEVUTĖ. Jau daug geriau. Sveiksta.

VINCAS. Sveiksta, sakai? Tai ir puiku, kad sveiksta, šaunu tiesiog.

LEVUTĖ. Ir aš taip manau, tiesiog puiku. Aš taip džiaugiuosi.

VINCAS. Gerai, kai gerai... Levut, tiesa, būk gerutė, padaryk mums kavos. Tokios, kaip tu moki – juodos ir stiprios. Kaip parakas kad būtų.

LEVUTĖ. Gerai, lekiu. Tuoj, tik batus nusiausiu, kad purvo neprineščiau. Lauke toks oras šuniškas, neduok tu Dieve.

Vincui ir Levutei besikalbant, Marija pakyla – eina persirengti, bet staiga stabteli ir užsižiūri į Juozą, kuris miega, atkraginęs galvą. Pajudina jį, Juozas krūpteli, pabunda. Marija šnabžda jam kažką į ausį ir, nepastebėta šurmuliuojančių svečių, išsiveda

Aštunta scena

Miegamasis, prietema. Pro duris įeina Marija, išsiveda svirduliuojantį ir besispyriojantį Juozą

MARIJA. Vienas vargas su tavim. Eikš gi, nelaimė tu – pagulėsi sau ramiai, pasnausi... Ar geriau ten, sėdomis, kad visi tie mulkiai iš tavęs šaipytųsi? Baltos kojinės mat... Rado kuo didžiutis – kad esi geriau išdresuota beždžionė už savo gentainius? O tu irgi geras – vietoj toj, kad apsigintum kaip tikras vyras, iškart už butelio. Prisitvoji – ir ramybė, ar ne? (*Guldo Juozą ant lovos*)

JUOZAS (*su girtu atvirumu*). Nu... Tu juk mane pažįsti... Aš labai drovus žmogus, pati žinai.

MARIJA. Žinau žinau. Pamenu.

JUOZAS. Bet aš ne visada taip – kad pasigeriu ir miegu, nu ne. Aš kartais kai išgeriu, tai pradėdu

daug kalbėti. Ir būnu drąsus. Ir net mušuosi kartais.

MARIJA (*apklostydama Juozą*). Aha. Aš gi žinau, kad tu – oho-ho koks.

JUOZAS. Jo, daug kalbu, ir daug mušuosi, va taip. Ir man tai... Man tai nė velnio nepatinka, štai kas yra.

MARIJA. Nepatinka?..

JUOZAS. Nea, nepatinka. Nes aš šneku ne kaip tikras vyras, o kaip koks plepys. Ir mušuosi kaip... plepys. O iš tikrųjų tai aš visai ne toks. Iš tikrųjų aš tylus kaip... mirtis. Ak... akmuo! Supranti? .

MARIJA (*auna Juozui batus*). Suprantu, mielas, suprantu.

Pauzė. Marija migdo Juozą, glosto jam galvą

JUOZAS (*snausdamas*). Aš taip pavargau. Noriu savo pėdkelnių. Rusvų, vyriškų.

MARIJA (*šypteli*). Miegok, mažasai, miegok. Pavargai. Nusilakstei per dieną. (*Niūniuoja lopšinę*)

Pasigirsta prislopinti balsai, kikenimas, prasiveria durys. Apšviestame tarpduryje – dvi figūros. Tai Vincas ir Levutė. Marija krūpteli, atšlyja nuo Juozo, slepiasi lovūgalyje. Vincas uždaro duris, porelė puola viens kitam į glėbį, bučiuojasi

LEVUTĖ. Nagi baik... O jei tavoji ponias užeis, ką tada?..

VINCAS. Neužeis, ji viršuj, nuvariau persirengt. Ech, mažė, griebčiau tave ir išsineščiau... (*Bučiuoja Levutę*)

LEVUTĖ (*krizena*). Na palauk, erziliuk, kas per nekantrumas... Ir ką jau tu čia nuveiksi per porą minučių, leisk paklaust... Juokingi tie vyrai, garbės žodis.

VINCAS. Per porą minučių visas pasaulis gali apsiverst... Na tai pasakok, kaip tau ten. Ar tikrai?

LEVUTĖ. Tikrų tikriausiai. Čia tau ne testai kokie, o echoskopija. Pati savo akim mačiau.

VINCAS. Ir kaip... Gal jau matosi...

LEVUTĖ. Per anksti dar, keturiolikta savaitė, dar nelabai supras. Bet sakė – aštuoniasdešimt procentų, kad berniukas.

VINCAS. Tiesiog nesitiki. Sūnus... O man visą laiką zyzė, kad eičiau pasitikrinti, gal aš nevaisingas.

LEVUTĖ. Na, jei kas ir nevaisingas, tai tik jau ne tu. Iš antro karto „užkibom“.

VINCAS. Ech, mažė, dabar aš jau judu abu myliu, dvigubai. (*Bučiuoja Levutę*)

LEVUTĖ. Raminkis tu, katine. Ir už ką mane tokią mylėt – tavoji gi daug gražesnė, tikra gražuolė, o aš...

VINCAS. O tu?.. Na, tu irgi graži, tik savaip. Tu jauna. Ir tu visą laiką linksma, visą laiką kvatojiesi, o ta – susuktasukė... Niekaip nesuprasi, nei ką ji galvoja, nei ko ji nori. Kita jos vietoj šokinėtų iš laimės... Nesusikalbu aš su ja, trenkta ji kažkokia, ir kuo toliau, tuo labiau. Niekad negali žinot, ką ji iškrės.

LEVUTĖ. Na, grįžtam, kol dar niekas nepasigedo. Tu eik pirmas, o aš po tavęs...

Netikėtai susnarpščia miegantis Juozas. Levutė su Vincu nustērsta

LEVUTĖ (*pašnibždom*). Kas čia?..

Vincas atsargiai pritykina prie lovos, apžiūri

VINCAS. Cha! Čia gi mūsų motoristas. Girtas kaip haubica, o mat kur nuropojo. Miklus žaltys, užuodžia, kur minkštai paklota...

LEVUTĖ. Nagi einam, einam greičiau.

VINCAS. Dar vienas bučkis, ir viskas. (*Bučiuoja*)

Vincas išeina, po kelių akimirų dingsta ir Levutė.

Po kurio laiko iš savo slėptuvės pasirodo Marija. Tylėdama eina per kambarį ir atsargiai prisėda ant lovos. Pauzė. Miegamajame tampa kiek šviesiau, ir Marija pamato: kambario gilumoje nusigręžęs stovi vyriškis ir žvelgia pro langą. Marijai lyg ir matytas šis siluetas, pečių linkis. Ryškėjant šviesoms pasirodo, jog jis su lakūno uniforma

MARIJA. Seneli?..

Devinta scena

Marija, Gustaitis. Gustaitis atsisuka

GUSTAITIS. Panele... Jūsų paslaugoms. Leiskite prisistatyti: Lietuvos kariuomenės generolas, lakūnas konstruktorius Antanas Gustaitis. Nuolankus jūsų tarnas.

MARIJA. ANBO... Bet gi jūs – miręs? Ar norite pasakyti, kad...

GUSTAITIS (*šypteli*). Na, mieloji MARIJA – nemanau, jog labai dėl to sunerimsite, jums juk ne pirmiena. Esam, kaip matot, labai neblogai informuoti apie jūsų gebėjimus draugauti su anapusybe.

MARIJA. Vis tiek negaliu patikėti... Tai jūs žinot, ir kad esat mano didvyris! Man nuo pat vaikystės jūs ir jūsų lėktuvai, „anbukai“...

GUSTAITIS. Lėktuvai – tik daiktai. Manieji irgi. Dar daugiau – tai daiktai, kurių nebėra. Liko vien vaizdiniai, vien šmėklos. Buvusio laiko vaiduokliai, kaip ir aš pats. Anuomet, tiesa, jautėsi esą labai realūs, apčiuopiami. Mat buvo jauni ir dar nesuvokė, jog iš tiesų tėra visai ne lėktuvai, o iš nebūties į nebūtį skriejančios kibirkštėlės, švystelėjusios prieš akis tokiai kitai praskriejančiai kibirkštei – Antanui Gustaičiui. Beje, taip iš tiesų ir privalėjau prisistatyti: esu vaizdinys, žybtelėjusi ir užgesusi idėja, laužo plėnis; tik spėju, jog tai nepalengvintų mudviejų bendravimo, panele Marija.

MARIJA. Beje, kodėl mane vadinat panele? Turėtumėt žinoti, kad aš ištekėjusi.

GUSTAITIS. Man jūs visada liksite panelė. Jei leisite.

MARIJA. Ką gi... Tuomet laikykite mane panele. O aš laikysiu jus gyvu žmogumi. Bus paprasčiau.

GUSTAITIS. O taip. Beje, ir tas skirtumas tarp gyvo žmogaus ir mirusiojo yra visai panašus, kaip tarp panelės ir ponios. Ir jis ne toks jau didelis, kaip iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti.

MARIJA. Ko gero, taip. Mirusieji netgi filosofuoja, pasirodo.

GUSTAITIS (*teatrališkai skėsteli rankomis*). Kas gi belieka žmogui, skraidžiusiam savo sukurptais lėktuvėliais tuo žaviu laiku, kai visoje šalyje nebuvo nė vieno parašiuo.

Abu šypteli, tyrinėja vienas kitą žvilgsniais

MARIJA. Parašiuo nebuvo, užtat buvo kiti dalykai. Buvo drąsa ir išdidumas. Mums, šiuolaikiniams, vietoj jų beliko jžūlumas ir pasipūtimas. Mes pragyvenam visą gyvenimą ir numirštam, taip ir nesužinoję, kas tokie esam – didvyriai ar bailiai, šventieji ar niekšai. Užtat visi postringaujant neužičiaupdami apie pasirinkimo laisvę. O ką gi čia rinktis, jei visas pasirinkimas – tarp didesnio ir mažesnio televizoriaus?

GUSTAITIS. Kai kas, pamenu, siūlo rinktis kuo mažesnį blogį.

MARIJA. O kur dingio gėris, kad beliko tik šitas sveriamas blogis? Koks skirtumas – kilogramas bjaurasties ar du kilogramai?

GUSTAITIS. Jūs maksimaliste, Marija. Viskas tebėra, niekas niekur nedingo, bet gėriui visą laik reikia papildomos jėgos, papildomo postūmio. Be jo jis – kaip sklandytuvus pievoj: gražus, baltas ir bejėgis. Reikia jėgos, kad jį ištemptų padangėn – reikia lėktuvo, riaumojančio, pajuodusio nuo sudegusios alyvos ir dūmijančio.

MARIJA. O man lėktuvai tuo ir gražūs... Grėsmingi – ir gražūs tuo pačiu. Jie kaip angelai. O jūs tada – jų Kūrėjas ir Viešpats.

GUSTAITIS (*juokiasi*). Kūrėjas... Atleiskit, panele Marija, tie gyvųjų pasaulio svaičiojimai man truputėlį komiški. Ar labai manimi nusiviltumėt, jei pasakyčiau, jog visi tie mano sukurtieji lėktuvai – visiškai nesvarbu. Ne tik mano sukurtieji – visi iki vieno lėktuvai. Nesvarbu viskas, ką mes įsivaizduojam sukūrę – net ir tai, ką jūs besididžiuodami vadinatė žmonijos progresu. Koks skirtumas, į kurią pusę šliaužia sraigė – į pietus ar į šiaurę. Bet – palaukit, panele Marija, neskubėkit manimi galutinai nusivilti – visa tai tuo pačiu ir prasminga, ir ko gero, tai vienintelė prasmė, kurią duota suvokti šliaužiančiai sraigėi. Visi tie mūsų kūriniai yra ne kas kita, o kelio ženklai kitai šliaužiančiai sraigėi. Ir visai nebūtinai tie patys didingiausi, tie iš tolo matomi, būna patys patikimiausi. Kartais koks tėvo sukaltas suolas rodo kryptį daug teisingiau už Kelno katedros smaile.

MARIJA. Atleiskit, nesuprantu jūsų.

GUSTAITIS. Panele Marija, jūs taip vaikiškai ilgitės heroizmo, kad nematote, atsiprašau už posakį, po nosia. Įsižiūrėkit, atidžiai įsižiūrėkit į tas dienas, kuomet niekas nevyksta. Į tą nesiliaujantį „diena iš dienos“ ratą, į tą nesibaigiančią sekmadienio popietę...

MARIJA. Jūs norit pasakyt... Jog verta? Jog ta kasdienybė, tas jungas, tas nykulys turi kokią nors prasmę?

GUSTAITIS. O taip, be abejo. Kiekviena diena, kiekvienas banalus pasikartojimas iš tiesų yra ruošimasis didžiajam egzaminui. Vieninteliam iš tiesų svarbiam veiksmui – kai bus liepta pasirinkti. Ir tai, kaip pasirinksi, priklausys netgi ne nuo tavo valios ar proto, o nuo to, kaip leidai tas savo įprastas, vienodas, niekuo neišsiskiriančias dienas.

MARIJA. Jūs kalbate apie mirtį?

GUSTAITIS. O ne. Mirtis iš tiesų – nieko baisaus. Netgi, tarp mūsų kalbant, banaloka. Jei ko ir verta bijot šiame gyvenime, tai to didžiojo egzamino. Jis daug svarbesnis už mirtį. Būtent tada išaiškėja, ar sugebi patvirtinti tai, kuo save laikei pats ir kuo vadinaisi kitų akivaizdoje. Ar gali paliudyti savimi kiekvieną savo buvimo akimirką, kiekvieną savo žodį ir darbą? Jei sugebėsi išstarti „taip“, visos tavo nuodėmės bus atpirtos.

MARIJA. Panašu į Paskutinįjį Teismą, sakyčiau...

GUSTAITIS. Panašu – tik tas teismas jau seniai vyksta. Kasdien. Nepastebimai – be jokių fanfarų, jokių togų, jokios patetikos... Tik paskui, jau po visam, staiga suvoki, jog jis jau įvykęs. Net juokinga savotiškai... Čia kaip tas tavo keistasis svečias sakė apie žaidimą: nori pereit į kitą lygmenį, privalai susikauti su bosu. Tik jis kažkodėl nutylėjo vieną mažytį niuansą: tas bosas – tu pats. Ir kuo žaidimas sudėtingesnis, tuo siaubingesnis bosas.

MARIJA. Vis tiek aš ne viską supratau... Matyt, ankstoka dar man. Kaip minėjot, esu dar panelė, ne ponė.

GUSTAITIS. Na, kaip mes ten juokaujame – nenumiręs nesuprasi...

MARIJA. O kaipgi jūs, pone Antanai? Kaip jums sekėsi su tuo egzaminu, ar išlaikėt?

GUSTAITIS (*sutrikęs*). Hm... Geras klausimas. Atvirai kalbant – iki šiol taip ir nežinau.

MARIJA. Netgi dabar?

GUSTAITIS. Netgi dabar. Galiu tik spėlioti. Matot, niekas ten pažymių nerašo... Man atleista – taigi aš lyg ir išlaikiau. Bet iki šiol apie tai galvoju, vis tebesvarstau – kur buvau teisingas, kur suklydau. Aš dvejoju – o tai lyg ir reikėtų, kad egzaminas tebevyksta.

MARIJA. Jūs tikrai neturite už ką save smerkti.

GUSTAITIS. Matot... Aš nepasipriešinau. Pasielgiau kaip civilizuotas žmogus, kaip kariškis galų gale. Paklusau įsakymui. Buvo įsakyta – paklusti, ir aš paklusau. Buvo įsakyta – nesipriešinti, kad nebūtų pralietas kraujas, ir aš nesipriešinau. Lygiai taip pat galėjo pasielgti ir bet kuris iš pirmųjų krikščionių, ir bet kuris iš paskutinių bailių. Nesu iš bailiųjų... Marija, pamenat tikriausiai tą šeimyninį indą – tą Bendro Gyvenimo Taurę iš savųjų vestuvių? Tai va. Esu tiesus ir išteisintas, bet iki šiol jaučiuosi, lyg būčiau gavęs gerą gurkšnį iš naktipuodžio... Ir kartais gailiuosi, kad nespjoviau tada į viską ir nepakėliau į orą visų „anbukų“. Gailiuosi, kad kasdien mano gyvenime buvo vis mažiau sveiko pykčio,

o vis daugiau buhalterijos...

MARIJA. Aš įsitikinusi – jūs išlaikėt savo egzaminą. Kuo puikiau išlaikėt.

GUSTAITIS. Ačiū už komplimentą, panele Marija.

MARIJA. Tai visai ne komplimentas. Žinoma, išlaikėt – ir gerokai anksčiau, kai savuoju ANBO parskridot namo, į Obelinę. Čia ir esat visas jūs – jūsų lemtis ir burtas. Visas gyvenimas. Aš jus myliu už tai.

GUSTAITIS. Jūs mylit, kiti gal neapkenčia – gal net už tą patį, už ką jūs mylite... Tačiau prisipažįstu – ir aš jus myliu, Marija. Dabar, žinoma, kaip visos pasaulio panelės būtinai paklausite – už ką? (*Šypsosi*)

Marija tyli

GUSTAITIS. Už tai, kad jūs tokia graži. Tokia vaikiška. Tokia tikra. Ir tokia gyva – tai pats gražiausias žmogaus bruožas – ypač mums, mirusiems. Jūs nesuprantat – bet jau vien už tai verta mylėt.

MARIJA. Ačiū.

GUSTAITIS. Nėr už ką, Marija, nėr už ką. Dievaži, kartais imu pasiutusiai gailėtis, kad esu miręs. O dabar atleiskite, man jau metas. Mūsų dienotvarkė labai griežta – nors daugelis jūsiškių įsivaizduoja, kad mes nieko daugiau neveikiam, tik ilsimės ramybėje. Sudie, panele Marija.

MARIJA. Sudie, pone Antanai.

Atsisveikinimas; Gustaitis apsisuka, tolsta prietemoje. Marija staiga kažką prisimena

MARIJA. Oi, pamiršau paklaust!

GUSTAITIS. Klauskit, tik greitai!

MARIJA. Ar Rojus ir Pragas yra?

GUSTAITIS (*balsas vis tolsta*). Yra!

MARIJA (*šaukia*). O kokie jie?

GUSTAITIS (*iš tolo*). Ogi panašūs! Labai nedaug skiriasi – maždaug tiek, kiek ponija nuo panelės!

Dešimta scena

Generalinis, Vincas, Petras gurkšnoja, kalbasi. Levutė dėlioja užkandžius. Svetainėn įeina Marija, apsirengusi balta vaikiška suknete, akivaizdžiai išaugta. Visi nuščiūva, Marija šypsosi. Mandagiai linkčiodama eina prie stalo, ištraukia iš vazos rožes, paima peilį ir imasi kruopščiai jas smulkinti

VINCAS. Marija!

MARIJA. Taip, brangusis?

VINCAS. Ką tu darai! Ką tu išdarinėji su tom rožėm!

Marija pažvelgia į rožes, į peilį, sutrinka

MARIJA. Oi. Tu įsivaizduoji... Aš kažkaip pamaniau, kad čia salotoms. Net nežinau, kaip čia taip išėjo. Gal todėl, kad viskas aplinkui valgoma (*rodo į stalą*), tai ir pagalvojau? Tu gi žinai, kokia aš išsiblaškiusi... Visą laik, kai tik žaisdavom „valgomas – nevalgomas“, aš amžinai nepataikydavau...

VINCAS. Na, moteriške, tau jau visai blogai... Ir sakyk tu man, ką tu čia apsirengi? Iš kur ištraukei tas vaiknamio drapanas?

MARIJA. Taigi pats prašei, kad pasipuoščiau prieš svečius. Ar kas negerai? Negi jums negražu? (*Apsisuka vietoje*)

GENERALINIS. Hm... Labai seksualu, Marija. Sakyčiau, pusiau nimfetiška, pusiau nimfomaniška. Gal tik ankštoka kiek, jei leisite pastebėti.

MARIJA (*Vincui*). Va matai. Žmonėms gražu... Ir man gražu. Tik iš tikrųjų gal kiek ankštoka. Jaučiuosi su ja truputėlį kaip įsprausta į kampą. O tau kad tik kabinėtis... (*Atsisuka į Levutę*) Leokadija, kaip gerai, kad tu čia. Būk tokia maloni, subėgiok iki parduotuvės – mums pritrūks citrinų.

LEVUTĖ. Citrinų? Tai kad va, yra dar. Visos septynios citrinos. Kas jau čia jas suvalgys – taigi dantys atšips...

MARIJA (*sausai*). Aš pati matau, kad yra. Juk nesakiau – nėra. Sakiau – pritrūks. O jei atliks paskui, galėsi sesutei nunešt. Reikia juk vitaminų ligoniui. Citrinos – vitaminų bombos, argi ne taip?

LEVUTĖ. Na taip, vitaminai – gerai...

MARIJA. Taigi kad. Sveikata – didžiausias turtas. Žinai, kaip būna – kai nėra sveikatos, tai nieko ir nebereikia, visas pasaulis nebemielas. Reik labai saugot save, prisžiūrėt visaip. Kad nebūtų per vėlu paskui.

LEVUTĖ. Teisybę sakot, ponija.

MARIJA. O dabar jau eik. Paimk kokias penkias citrinas. Ir marinuočių agurkėlių paimk – čia juos visi taip mėgsta. Kokius keturis – ne, paimk aštuonis stiklainius. Ir dar nupirk naują šepetį grindims – senasis, mačiau, jau visai susibaigė. Reiks gi paskui sutvarkyt viską... O iš gražos ledų nusipirk. Pasmaližiausi. Juk mėgsti pasmaližiaut?

Levutė žiojasi kažką sakyti. Marija įspėjamai iškelia ranką

MARIJA. Eik. Dabar jau eik. Laimingai, gero nešiojimo.

LEVUTĖ (*sutrikusi*). Gero – ko?

MARIJA. Ką, negi pamiršai jau. Taigi liepiau – par-nešt. Cit-ri-nų.

LEVUTĖ. A, taip... Tada iki. Laimingai.

Levutė išeina. Marija žvelgia jai pavymui. Pasisuka į puotaujančius, tačiau persigalvoja ir pasuka prie kompiuterio. Sėdasi, įjungia karinį žaidimą. Kurį laiką žaidžia, puotautojai tylėdami stebi. Marija demonstratyviai, kiek nepadoriai susikelia kojas ir pradeda paaugliška švilpauti karišką maršą. Vincas nebeištvėria

VINCAS. Marija!

MARIJA. Ir vėl – Marija! Vos tik kas – Marija. Kas dabar negerai?

VINCAS. Prieš ką, po velnių, tu tą cirką rodai? Ar tau būtinai reikia mane prieš visus pažemint?

MARIJA. Pažemint? Nė minčių tokių nekilo. Ką pažemint – tave?.. Prieš ką – prieš šituos?..

VINCAS. Tu sergi, moteriške. Ir labai rimtai sergi. Nebežinau tiesiog, ar įmanoma tave sugrąžint į realų gyvenimą.

MARIJA (*liaujasi žaisti, atsisuka į Vincą; rimtai*). Norėtum, kad sugrįžčiau į realų gyvenimą? Labai labai norėtum? Ką gi, gerai. Bus kaip nori. Palauk, tuoj sugrįšiu.

Marija išeina. Žaidimas lieka įjungtas; ekrane tebevyksta kautynės, galop pasirodo užrašas – „Game over“. Pauzė

VINCAS. Atleiskit. Patys matot, turiu problemų.

GENERALINIS (*skėsteli rankomis*). Nėra namų be dūmų. Namai – pragariai, be namų negerai...

VINCAS. Baigia man gyvenimą suėst. Rytoj pat ieškosiu gero gydytojo, jau visai pakriko.

Įeina Marija, už nugaros kažką slėpdama. Beveik bėgte perbėga kambarį, ištiesia ranką, nusitaiko į Vincą. Jos rankoje – ginklas. Visi priblokšti

VINCAS. Ką tu čia išdirbinėjai?

MARIJA. Nieko. Tiesiog grįžau į realų gyvenimą.

VINCAS. Kas tau leido knistis po mano daiktus? Padėk ant stalo, tik lėtai. Čia ne žaisliukas, čia kovinis ginklas.

MARIJA. Manai, aš „Makarovo“ nemačiusi?.. Cha – knistis po tavo daiktus. Iš tiesų, koks jžūlumas: vienas tavo daiktų išdrįso paimti kitą tavo daiktą. Tiesiog kažkoks daiktų maištas, ar ne?

VINCAS. Velnio kalė. Padedi ginklą, sakau! Tu čia man, blia, vamzdžiu po nosim nemojuosi, suka tujobana!

MARIJA. Oho. Šeimininkas prabilo. Bosas. Atsimeni, kaip man sakydavai – nerėk, kaimynai girdi... Tu gali rėkti, kiek tik nori. Aš tau leidžiu. Matai, kokia aš gera. Palauk tik, tuoj akompanimentą uždėsiu.

Marija nenuleisdama ginklo eina prie grotuvo, nesirinkdama paima kompaktinį diską, įdeda. Pasigirsta „Abba“ – „Happy New Year“

MARIJA (sukrizena). Nieko sau. Ir pataikyk tu man.

Marija pagarsina muziką, pagalvojusi uždega visas šviesas. Atmosfera beveik šventiška, apšvietimas fejeriškas. Vincas kažką šaukia, tačiau balso nebegirdėt. Staiga puola Mariją bandydamas atimti ginklą. Pokšteli šūvis, Vincas susmunka. Petras buku žvilgsniu įsistebeilija į kūną. Generalinis keliasi nuo kėdės, kažką kalbėdamas ir gestikuliuodamas. Marija pagauta šventinės euforijos – ji juokiasi, purto galvą; regis, dainuoja kartu su įrašu ir paspaudžia gaiduką – Generalinis nuviršta. Iš šoko atsigauna Petras. Lėtai stojasi, nusivelka švarką. Marija nuleidžia ranką su ginklu; abu žiūri vienas kitam į akis. Petro ranka vesterniškai lėtai siekia kairės pažasties, kur prisegtas ginklo dėklas. Staiga išsitraukia. Du šūviai. Petras susmunka. Marija kurį laiką stovi; staiga pasijunta mirtinai pavargusi. Padeda pistoletą ant stalo, persibraukia veidą. Prieina prie grotuvo, išjungia muziką ir šviesas. Prieblanda. Atsisėda ant sūpynių, supasi. Kompiuterio monitoriuje tebedega užrašas „Game over“. Atsidaro miegamojo durys, galvą įkiša užsimiegojęs Juozas. Įvertina situaciją, stveriasi už galvos ir susmunka ant sofos

JUOZAS. Marija, Marija, ką tu padarei!

MARIJA. Dar nežinau, mielasis. Dar nežinau.

Vieniolikta scena

Tos pačios sūpynės – bet ligoninės parke. Netoliese suoloelis. Kaip ir pradžioje – vasaros vakaras, tik kiek labiau sutemę. Sūpynėse Marija. Šalia, atsirėmęs į jas, stovi Studentas – medikas praktikantas. Klausosi Marijos. Marija kalba paprastai, be jokio dirbtinio „vaikiškumo“

MARIJA. Ir įsivaizduojat, aš iki šiol taip ir nežinau – išlaikiau tą egzaminą ar ne? Tikriausiai neišlaikiau. Nes neišmokau svarbiausio dalyko – kantrybės. Tikriausiai... O gal manasis egzaminas, tas tikrasis, dar prieš akis? Kaip jums atrodo?

STUDENTAS. Nežinau. Tikrai nežinau, ponija. Galiu pasakyti tik tiek – jaučiu jums baimingą pagarbą. Galbūt ir pats panašiai pasielgčiau, jei tik turėčiau drąsos.

MARIJA. Viena vertus – aš žudikė, pamišusi žmogžudė. Turėtų būti baisu, bet kažkodėl, kai aš galvoju apie tai, man vis atrodo – nieko tokio nebuvo, tiesiog vyko karas, ir tiek. Ir aš paprasčiausiai atsišaudžiau. Juk atsišaudyti galima, ar ne? Nežinau... Aš tikriausiai būčiau suradusi savyje jėgų – tiesiog žygiuoti su visais velniop šitam keistam parade, ir dar šypsotis. Bet aš tiesiog privalėjau pabandyti... Pabandyti juos visus išgelbėti.

STUDENTAS. Išgelbėt? Nužudydama?

MARIJA. Kūnai – juk nesvarbu. Kaip ir sukurti lėktuvai ar parašytos knygos. Kas sutverta – jau baigta. O kas baigta – mirę... Gal aš juos iš tiesų išgelbėjau – gal jie buvo pabaisos, o tapo nekaltom aukom...

Na va, dabar jau tikrai pamanyt, kad aš visiška pamišėlė. Nebijokit, iš tiesų aš visai neišprotėjusi. Aš tik labai pavargau. Nuo visų ir nuo visko. Nuo senų papročių ir nuo jauno maišto – jau rytoj tapsiančio tais pačiais senais papročiais. Nuo kitų ir nuo savęs. Ir nuo žodžių – begalės žodžių, paknopstomis griūvančių vienas ant kito, nuo tos žodžių orgijos, po kurios tylą darosi dar nebylesnė, o tuštuma – dar tuštesnė. Bet aš labai stipri, jūs dar nežinot, kokia aš stipri. Aš viską ištersiu. Aš visada ištvėdavau viską, ką tik jūs sugalvodavot. O kai jau nieko nebesugalvosit ir tik stovėsit nusvarinę rankas, tušti ir nebylūs, nuvarginti ir mirtinai išsigandę, tuomet aš ateisiu į jus. Ir aš suteiksiu jums paskutinįjį šansą: galimybę tapti kitu. Taip, jūs teisūs – tai viso labo iliuzija. Jei negalite pakęsti iliuzijų, visada galėsite pasirinkti – ne beprotiškas svajas ir pavojingus kliedesius, o tą vienintelį tikrąjį savo pačių buvimą. Jis iš tiesų – vienintelis realus. Ko verta tokia realybė – jums geriau žinoti. Gal kada susimąstysite apie tai – laukdami autobuso ar kokiam prekybos centre, iš didelio nuobodžio. Jei ką – virvės dešinėje, tarp automobilių kosmetikos ir oro gaiviklių. Dar tebepamenu, įsivaizduojat? (*Šypteli*) Juk negali žinot, niekada negali žinot...

Marija staiga nutyla, kažką išvydusi: tai Gydytojas ir Sanitaras. Jie artinasi neskubėdami, koja už kojos

GYDYTOJAS. Sveiki sveiki, matau, grynų kvėpuojat? Pagirtina, pagirtina. Kaip šiandien mūsų sveikatos? Galva nesvaigsta? Nagi duokit, pažiūrėsim pulsą.

Marija sustingsta. Gydytojas tikrina pulsą, apžiūri akių obuolius

GYDYTOJAS. Taip taip. Ką gi, aišku. Na, šiai dienai pasivaikščiavimo jau bus gana, jums nevalia pervargti. (*Sanitarui*) Kolega, būkite malonus, palydėkit ligonę į palatą.

Sanitaras kilsteli Mariją už pečių, prilaikydamas išveda. Marija klusniai eina kartu. Gydytojas ir Studentas lieka stovėti, žiūrėdami į tuščias sūpynes, kurios vis dar tebesisupa

GYDYTOJAS. Tai prisiklausėt istorijų į valias... Prisėskim.

Abu sėdasi ant suolo

STUDENTAS. Liūdnoka istorija.

GYDYTOJAS. O taip. Moka jinai šitą amatą. Taip čiuoba, tiesiog atsiklausyt negalima. Net ašarą spaudžia.

STUDENTAS. Sunku net patikėt – atrodo visiškai normali.

GYDYTOJAS. Jūs dar labai jaunas... Dar nesuvokiate, kad kiekviename iš mūsų, net pačiame normaliausiame, gyvena pamišėlis.

STUDENTAS. Baisoka. Štai būna sau tokia švelni moterytė, tokia nekaltutė melancholikė – ir staiga ima žudyti.

GYDYTOJAS. A, jūs apie tai... Iš tiesų, kai pagalvoji... Kaip tokia trapi moteris galėjo kuo šalčiausiai iššaudyti visą būrį vyrų – ir, kiek suprantu, ne šiaip kokių geltonsnapių. Keistoka, ar ne?

STUDENTAS. Na, šiais laikais nieko negali žinoti. Kieno rankoje ginklas, tas ir stiprus.

GYDYTOJAS. Taip, jėgų tam pakaktų ir silpnai moteriai. Bet čia, matote, kiek kitoks atvejis. Ji visai ne silpna. Ji tiesiog – gera. Banaliai kalbant, gal paprasčiausiai per gera šitam pasauliui.

STUDENTAS (*ima suprasti*). Jūs norite pasakyti?..

GYDYTOJAS. ...Būtent. Nieko ji nenušovė – ji gi musės nenuskriaustų. Viskas – vien jos vargšė pamišusioj galvelėj.

Pauzė

STUDENTAS. O aš, turiu prisipažinti, buvau patikėjęs.

GYDYTOJAS. Nieko čia gėdingo, pradžioje visiems taip nutinka. Dauguma mūsų ligonių, kaip žinote, itin kūrybingi. O net ir mes patys, sveiki ir normalūs – juk kiekvienas mūsų iš savo fantazijų galėtų visą romaną parašyt. Bet va jei prireiktų parašyt romaną vien iš savo tikrojo, realaus gyvenimo, vargu ar kas pavyktų. Labai jau nuobodį išeitų istorija... Taip ir su mūsų paciente: ji jus apgavo tik tiek, kad papasakojo ne savo gyvenimo, o savo pamišimo istoriją. Mūsų terminais kalbant – savo ligos istoriją...

Pauzė

STUDENTAS. O nuo ko ji tuomet išprotėjo?

GYDYTOJAS. Tebeieškote priežasties? Slaptos dramos, nepakeliamos tragedijos? Jokių dramų, jaunasis kolega, jokių dramų.

STUDENTAS. Jūs norite pasakyti – tiesiog šiaip, nei iš šio, nei iš to?

GYDYTOJAS. Taip. Taip dažniausiai ir nutinka, devyniasdešimt devyniais procentais. Lyg niekur nieko. Tiesa, buvo ištekėjusi – ir net už gana pasiturinčio vyriškio, bet tai ir viskas – čia visi panašumai ir baigiasi. Gyveno sau ramiai, viskuo aprūpinta, knygeles skaitė, nuobodžiavo. Kol vieną gražią dieną ėmė ir išprotėjo. Švelniai ir paprastai, be jokių ypatingų ekscesų.

STUDENTAS. Ir ką, negi prieš tai nebuvo jokių požymių, jokių signalų?

GYDYTOJAS. Buvo keletas nereikšmingų. Smulkmenos, žinote; išsiblaškyimas, tokie nepiktybiniai iškritimai iš realybės... Labiau komiški, nei bauginantys. Paskui, tiesa, pradėjo staiga skųstis, kad su ja visiškai nieko nebevyksta – o tai jau akivaizdus požymis, kad iš tiesų kaip tik vyksta, ir vyksta labai rimti dalykai.

STUDENTAS. Siaubinga, kai pagalvoji – kad taip gali nutikti kiekvienam...

GYDYTOJAS. Absoliučiai kiekvienam – netgi man su jumis.

STUDENTAS. Juk turėtų būti kažkokie... Kažkokia prevencija, kokia nors psichinė higiena – kad galėtumėm nuo to apsisaugoti...

GYDYTOJAS (*juokiasi*). Vitaminai sielai? Ar dvasinis dantų šepetėlis? Vargu bau. Nors... Šiokias tokias bendras tendencijas galima įžvelgti. Kad ir mūsų dabartinis pavyzdys, mūsų pacientė... Galima nesunkiai nuspėti – ji visą laiką manėsi esanti kitokia nei visi, ypatinga – o staiga suvokė, kad gyvena paprastą, eilinį, niekuo neišsiskiriantį gyvenimą. Tokį, kaip visų. Štai tada ir išprotėjo – tiesiog nebeįstojė to pakelti, ėmė tai traktuoti kaip savotišką išdavystę ar sąmokslą... Visi mes pradžioje įsivaizduojam, jog esame ypatingi, išskirtiniai, kad mūsų laukia stebuklai, netikėtumai ir paslaptys. O galiausiai vis tiek tenka išmokti gyventi taip, kaip visi. Paprasčiausias evoliucijos dėsnis: kas neprisitaiko, tas žūsta. Išlieka anaipol ne tie, kurie kuo nors ypatingi, kuo nors išsiskiria – o kaip tik tie, kurie neišsiskiria niekuo. Stebėkit gamtą, mano jaunasis kolega – būtent tokie ir reprezentuoja savąją rūšį, o ne baltos varnos.

STUDENTAS. Tiesą sakant, aš kartais išsigąstu, jog nesu toks, kaip visi. Ir jau pradėdu suprasti, jog tai anaipol ne privilegija.

GYDYTOJAS. Jaunystė... Tikėkimės. Bet grįžkime prie mūsų pacientės: štai ji kaip tik ir jautėsi kitokia nei visi. Ir buvo pernelyg išdidai, kad atsisakytų to savo tikro ar įsikalbėto išskirtinumo. Tad beliko tik išprotėti. Logiška. Už išdidumą baudžiama. Išdidumas – ta pati puikybė, tik kitaip pavadinta. Dvasininkai pasakytų – didžiausia nuodėmė. Aš kaip gydytojas galiu tik konstatuoti: išdidumas – baisi liga. Visi išdidieji, visi, nemokantys nusilenkti, sulaužomi. Išprotėja, žūsta ar tiesiog dingsta be žinios. Geriausiu atveju – lieka gyventi savo pamišėliškam svajų pasauly, be perstojo, diena iš dienos kankindami save ir kitus.

STUDENTAS. Jūs teisus, daktare, jūs visiškai teisus... Įdomu visgi, kaip jaučiasi išprotėjęs žmogus.

GYDYTOJAS. Priklauso nuo ligos. Vieniems tai – pragaras, kitiems – rojus. Štai mūsų pacientė, sakykim, jaučiasi visai neblogai. Beveik pasaulio gelbėtoja. Švelni šizofrenija... Ji jaučiasi vienu metu

esanti ir maža mergaitė, ir šimtametė senė.

STUDENTAS. Keista... Aš kartais irgi labai panašiai jaučiuosi. Ir vaikas, ir žilas senis...

GYDYTOJAS. Tikrai? Įdomu įdomu.

STUDENTAS (*atsikvošėjęs*). Bet tiktai kartais... Labai retai. Ne visada, žinoma.

GYDYTOJAS. Suprantama.

STUDENTAS. Tai juk nebūtinai ligos požymis.

GYDYTOJAS (*juokiasi*). Nebūtinai, nebūtinai. Nusiraminkit, kolega.

Pauzė

GYDYTOJAS. Matau, vis tiek nervinatės... Tiesą sakant, aš, senas gydytojas, per savo ilgą praktiką esu aptikęs ir vieną kitą gudrybę... Kitaip tiek metų su visais tais ligoniais bendraudamas būčiau seniai ir pats išprotėjęs. Bet mano metodika, kaip čia pasakius... Šiek tiek radikali. Ir moksliskai nepatvirtinta.

STUDENTAS (*šypteli*). Išradot sielos vitaminus? Dvasinį dantų šepetėlį?

GYDYTOJAS (*šypsosi*). Na... Aš veikiu tai pavadinčiau psichine vakcina.

STUDENTAS. Ir ką, padeda?

GYDYTOJAS. Tarp mūsų kalbant, esu ne vienam padėjęs. Šiaip ar taip, toks mano darbas... Neveikia tik tų, kurių liga jau per toli pažengusi. Bet, kaip jau sakiau – radikalu. Gal net kiek šundaktariška... Nors vėl, kitas sakytų – liaudies medicina... Nedrįsčiau jums siūlyti, mes gi civilizuoti žmonės. Dar pamansit, kad esu išprotėjęs senas šarlatan.

Abu mandagiai juokiasi. Pauzė

STUDENTAS. O žinot, aš beveik pabandyčiau. Jei iš tiesų padeda... Atvirai sakant, kažkaip įsibaiminau mažumėlę. Jei nepadės, tai juk ir nepakenks...

GYDYTOJAS. Jūs rimtai kalbat? Pasitikėtumėt manimi, senu griozdu?

STUDENTAS. Kuo gi dar galėčiau pasitikėt, jei ne jums. Jūs man kaip tėvas.

GYDYTOJAS. Ką gi, tuomet galim ir pabandyti.

Gydytojas ne pagal metus žaibiškai pakyla nuo suoliuko. Nežinia iš kur jo rankose atsiranda Bendro Gyvenimo Taurė – Marijos vestuvėse regėtas naktipuodis. Gydytojas demoniškai šypsosi, ištiesia jį prieš save

GYDYTOJAS. Gurkštelk!

Uždanga

Gintaras Grajauskas, *Mergaitė, kurios bijojo Dievas*, Pjesės, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2007, p. 103–172.